

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU OPINNÄYTETYÖ

” Mun ei tarvi esittää mitään mitä mä en oo”

Nuorten itsetuntoon vaikuttavat tekijät Nuorten Luotsi-hankkeessa

Auvo Karhumaa

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

12/2011

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Auvo Karhumaa	Sivumäärä 43 ja 1 liitesivua
Työn nimi ”Mun ei tarvi esittää mitään mitä mä en oo” Nuorten itsetuntoon vaikuttavat tekijät Nuorten Luotsi-hankkeessa	
Ohjaava(t) opettaja(t) Juha Niiranen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Hämeenlinnan seudun työvalmennus-säätiö Luotsi, Liisa Tiilikkala	
Tiivistelmä <p>Tein opinnäytetyöni Hämeenlinnan seudun työvalmennus-säätiö Luotsille. Aiemmin Luotsi-säätiön sisällä toimivalle Nuorten Luotsi-hankkeelle tekemässäni kehittämishankkeessa oli lyhyellä seurantajaksollaimennyt positiivista muutosta Rosenbergin itsetuntomittarilla mitatussa nuorten kokemassa itsetunnossa. Opinnäytetyöni oli seurausta toteuttamalleni kehittämishankkeelle ja sen tarkoitus oli selvittää, mitkä asiat nuorten Luotsin toiminnassa vaikuttavat työpajanuorten itsetuntoon.</p> <p>Työni lähtökohtana oli nuorten subjektiivinen kokemus omasta itsetunnostaan ja toimintaympäristöstään. Tavoitteenani oli saada nuorten oma ääni ja kokemusmaailma kuulumaan opinnäytetyössä mahdollisimman vahvasti. Tämän takia tein opinnäytetyöni kvalitatiivisesti puolistrukturoitua teemahaastattelua käyttäen.</p> <p>Haastattelin viittä Nuorten Luotsi-hankkeessa mukana olevaa nuorta. Haastatelluista nuorista kolme oli mies – ja kaksi naispuolisia, iältään he olivat 19- 23 vuotiaita. Nuorten arvio omasta itsetunnostaan vaihteli keskivertoa heikommasta hyvään itsearvioituun itsetuntoon. Valtaosa haastatelluista nuorista koki itsetuntonsa melko hyväksi. Kaikki nuorista olivat tulleet mukaan Nuorten Luotsi-hankkeeseen neutraalilla tai positiivisella asenteella.</p> <p>Selvityksestä kävi ilmi, että haastatellut nuoret pitivät itsetuntoa tärkeänä ominaisuutena ja että Nuorten Luotsin toiminnalla on myös, pääasiassa positiivista, vaikutusta koettuun itsetuntoon. Yleisinä itsetuntoon vaikuttavina tekijöinä nuoret mainitsivat onnistumisen kokemukset, kotiolot sekä toverisuhteet. Nuorten Luotsi-hankkeessa eniten itsetuntoon vaikuttaviksi asioiksi haastatellut nuoret mainitsivat hyvän yleisen ilmapiirin sekä ohjaajien ammattitaitoon liittyvät tekijät. Työttömien nuorten itsetuntoa haastatellut nuoret parantaisivat koulutusten, ammattitaidon ylläpidon, ohjauksen ja aktivoimisen keinoin.</p> <p>Selvitykseni on Luotsi-säätiön käytettävissä ja säätiön toimijat voivat myös kertoa sen tuloksista yhteistyökumppaneilleen. Selvitykseni ei ole yleistettävissä koskemaan kaikkia työpajanuoria – ja ympäristöjä vaan tarjoaa näkökulman viiden työpajanuoren kokemukseen yhden työpajan vaikutuksista itsetuntoon.</p>	
Asiasanat työpajat, nuoret, itsetunto	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree programme in Civic Activities and Youth Work

ABSTRACT

Author Auvo Karhumaa	Number of Pages 43
Title ” I don't need to pretend to be anything I'm not” Factors that influence the self esteem of youth in the Nuorten Luotsi-project	
Supervisor(s) <i>Juha Niiranen</i>	
Subscriber and/or Mentor Hämeenlinnan seudun työvalmennus-säätiö Luotsi, Liisa Tiilikkala	
Abstract <p>I made my thesis for Tavastia region's career coaching foundation Luotsi. In a development project that I had previously made for Luotsi-säätiö's youth project Nuorten Luotsi, I had noticed a positive change in the self esteem of the youth that participated. For measuring self esteem I had used the Rosenber self esteem scale. My thesis is a sequel for my development project and it's purpose is to find out what factors affect the self esteem of the youth in Nuorten Luotsi-project.</p> <p>Basis for my thesis was the subjective experience of the youth about their own self esteem and environment. My goal was to make the voice and experience of the youth heard in my thesis as strongly as possible. This is the reason I chose to use qualitative methods and semi-structured interview in my thesis.</p> <p>I interviewed five youth in the Nuorten Luotsi-project. Three of the interviewed yout were male and two were female, they wege between 19 and 23 year old. They evaluated their personal self esteem to range from below average to good. Most of them evaluated their self esteem as semi-good. All of them had come to the Nuorten Luotsi-project with either neutral or positive attitude.</p> <p>The statement I made shows that the interviewed youth thought of self esteem as an important trait and that Nuorten-Luotsi-project had, mainly positiv, influence in their self esteem. As general factors that affect self esteem the interviewed youth mentioned experiences of succes, conditions in the home environment and peer relations. In the Nuorten Luotsi-project the main factors that affected self esteem were good general atmosphere and the professionalism of the instructors. The youth would have bettered the self esteem of unemployed youth by ways of training, upkeet of their workmanship, instruction and activation.</p> <p>My statement is at the disposal of Luotsi-säätiö and the findings of it may be shared with their cooperation partners. My statement is not to be generalised to include all youth in all workshop-environments, but rather to give a point of view into the experience of five youth about the influence on their self esteem by one workshop-environment .</p>	
Keywords workshop, youth, self esteem	

SISÄLLYS

Johdanto	5
1 HÄMEENLINNAN SEUDUN TYÖVALMENNUS-SÄÄTIÖ LUOTSI	5
1.1 Luotsi-säätiö	6
1.2 Nuorten Luotsi	7
2 TYÖPAJATOIMINTA	10
2.2 Työpajatoiminnan kohderyhmä	
3 NUORISOKASVATUS JA TYÖVALMENNUS	11
3.1 Nuorisokasvatus	12
3.2 Työvalmennus	13
4 MINÄKUVA JA ITSETUNTO	14
4.1 Minäkuva	15
4.2 Minäkuvan merkitys	16
4.3 Itsetunto	17
4.4 Itsetunnon merkitys	19
5 NUORUUS	20
5.1 Nuoruus kehitysvaiheena	21
5.2 Nuorisotyöttömyys	21
6 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS	22
6.1 Tutkimuskysymykset, selvityksen tarve ja tarkoitus	22
6.1.2 Selvityksen luotettavuus	23
6.2 Tutkimusmetodi	23
6.3 Aineiston keruu ja analysointi	24
7 SELVITYKSEN TULOKSET	25
7.1 Taustatiedot	26
7.2 Itsetunnon määrittely ja merkitys	27
7.3 Hyvä itsetunto	29.....
7.4 Nuorten oma itsetunto ja siihen vaikuttavat tekijät	30
7.5 Nuorten Luotsin vaikutus	34
7.6 Miten työttömien nuorten itsetuntoa voisi parantaa	37
8 LOPUKSI	39
LÄHTEET	40
LIITTEET	44

Johdanto

Toteutin kevät-talvella 2011 Nuorten Luotsi-hankkeessa kehittämisprojektin, jonka tarkoituksena oli mitata muutoksia Nuorten Luotsissa toimivien työpajanuorten elämänhallinnan tunteessa ja itsetunnossa lyhyellä seurantajaksolla. Käytin mittaamiseen Antonovskyn koherenssintunteenmittaria sekä Rosenbergin itsetuntomittaria. Useilla kyselyyn osallistuneilla nuorilla tapahtui positiivista kehitystä Rosenbergin itsetuntomittarin osoittamassa itse koetussa itsetunnossa. Selvittäessäni mahdollisuutta tehdä myös opinnäytetyö Luotsi-säätiölle, nousi tilaajan taholta kiinnostus selvittää kehittämissankkeessa useilla nuorilla ilmenneen positiivisen kehityksen syitä.

Ryhdyn tutustumaan itsetuntoa käsittelevään materiaaliin ja huomasin, että sitä oli saatavilla monipuolisesti erilaisista lähteistä useiden vuosikymmenten ajalta ja että kaikki lähteet eivät olleet sopusoinnussa keskenään vaan myös ristiriitoja teorioiden väliltä löytyi. Koska olin aiemmassa työssä keskittynyt pääosin koherenssin tunnetta koskevaan teorian tietoon, koin itsetuntoa käsittelevän opinnäytetyön tekemisen haastavaksi ja mielekkääksi. Useiden lähdeosteiden tuoreet julkaisuajat ja itsetunnon käsitteistöön ja teoriaan törmääminen erilaisten aikakauslehtien sivuilla ja nettiuutisoinnissa, vakuuttivat minut myös aiheen ajankohtaisuudesta.

Sovin tilaajan kanssa, että opinnäytetyöstäni tulee laadullinen selvitys, jonka aineisto kerätään haastattelemalla pientä työpajanuorten joukkoa Nuorten Luotsi-hankkeesta. Ensiajatuksena minulla oli, että haastatteluun otettaisiin myös pari NuLu:n ohjaajaa, mutta suunnittelupalaverissa päädyimme tilaajan kanssa siihen, että mielekkäintä olisi antaa nuorten äänen kuulua itsenäisenä ilman vertautumista ammattilaisten mielipiteisiin.

1. Hämeenlinnan seudun työvalmennus-säätiö Luotsi

1.1 Luotsi-säätiö

Hämeenlinnan seudun työvalmennus-säätiö Luotsi aloitti toimintansa vuonna 2004 toiminta-ajatuksenaan: ”hankalassa työmarkkina-asetuksessa olevien henkilöiden toimintakyvyn ja elämänhallintataitojen tukeminen, sekä työllistymisen ja sen edellytysten edistäminen.”. (Hämeenlinnan seudun työvalmennus-säätiö Luotsi toimintakertomus 2009)

Luotsisäätiö on tänä päivänä keskittynyt kohdentamaan palvelunsa pitkäaikaistyöttömille, nuorille, mielenterveyskuntoutujille, kehitysvammaisille ja muille vaikeasti työllistyville henkilöille. Luotsisäätiö tarjoaa asiakkailleen mahdollisuuden saada työvalmennusta eri alojen asiantuntijoilta, sekä kerryttää työkokemustaan suorittamalla erilaisia työtehtäviä jollain Luotsin kahdeksasta työosastosta.

Mediaosastolla kartoitetaan asiakkaiden tietoteknistä osaamista ja laaditaan heidän yksilölliset tarpeensa kohtaavaa atk-koulutusta. Mediapajalla voi suorittaa ECDL ekansalais, Start tai Core tutkinnot. Mediapajalla asiakkailta on myös mahdollista kokeilla erilaisia media-alan työtehtäviä esimerkiksi valokuvausta – tai tutoriaalien kirjoittamista.(Hämeenlinnan seudun työvalmennus-säätiö Luotsi toimintakertomus 2009)

Yleistyo –ja puutarhaosastolla asiakkaat suorittavat pääasiassa Luotsin toimitilojen ulkopuolella tapahtuvia toimeksiantoja, kuten muuttoja, kuljetuksia, siivoustöitä ja viheralueiden hoitotöitä. Yleistyo –ja puutarhaosastolla asiakkailta on mahdollisuus toimia esimerkiksi autokuskin tai muuttomiehen työtehtävissä.(Hämeenlinnan seudun työvalmennus-säätiö Luotsi toimintakertomus 2009)

Metalliosastolla asiakkailta on mahdollisuus päästä kokeilemaan pärjäämistään metallialan työtehtävissä. Metallialan koulutus ei ole välttämätön metalliosaston työtehtävissä, mutta esimerkiksi erilaisten näyttöjen suorittaminen vaikka oppisopimukseen liittyen. Metalliosastolla on tarvittava kapasiteetti suorittaa erisuuruisia asiakastöitä. (Hämeenlinnan seudun työvalmennus-säätiö Luotsi toimintakertomus 2009)

Laittepurkuosastolla asiakkaat pääsevät purkamaan erilaisia Luotsille kierrätyksen kautta päätyviä atk-laitteita ja muuta elektroniikkaa. puretuista laitteista kerätyt arvometallit ja hyötykomponentit myydään eteenpäin alan yrityksille. Myytäväksi kelpaa-

maton ”komponenttijäte” pyritään hyväksikäyttämään monitoimiosastolla esimerkiksi korujen ja sisustusesineiden materiaaleina.(Hämeenlinnan seudun työvalmennus-säätiö Luotsi toimintakertomus 2009)

Monitoimiosastolla harjoitellaan erilaisia käsityömenetelmiä ja pyritään edistämään ekologista kestävyyttä hyödyntämällä kierrätysmateriaaleja mitä erilaisimpien tuotteiden raaka-aineina. Monitoimiosastolla vanhat vhs-kasettien nauhat ja kahvipaketit saavat uuden elämän mattoina ja käsilaukkuina muiden innovatiivisten ekodeco-tuotteiden joukossa.(Hämeenlinnan seudun työvalmennus-säätiö Luotsi toimintakertomus 2009)

Kokoonpano-osastolla tehdään erilaisia alihankintatöitä kuten rajakytkimiä, pahvisia kuljetuskontteja sekä pakkaustoimintaa teollisuudelle. Esimerkiksi pahvikonttien kokoonpano-osastolla nuorten on mahdollista harjoitella pitkäjänteistä työtapaa, tehdasmaisissa olosuhteissa.(Hämeenlinnan seudun työvalmennus-säätiö Luotsi toimintakertomus 2009)

Lammilla sijaitsevalla pajalla suoritetaan kierrätystoimintaa, huonekalujen kunnostustöitä, ompelutöitä ja kiinteistönhoitoa. Lammin pajalla on tilojen laajentamisen jälkeen ollut mahdollista tehdä työsuorituksina myös autohuoltoja, sekä pienkonekorjauksia. (Hämeenlinnan seudun työvalmennus-säätiö Luotsi toimintakertomus 2009

1.2 Nuorten Luotsi

Nuorten Luotsi (NuLu) on elokuussa 2008 käynnistetty viisivuotinen, nuorille suunnattu työllistämishanke. Hankkeen tarkoituksena on tarjota työvalmennuspalveluita heikossa työmarkkinatilanteessa oleville alle 25-vuotiaille Hämeenlinnalaisnuorille. Nuorten Luotsiin ohjaututaan pääasiassa työvoimatoimiston kautta.

Nuorten Luotsin toiminta ei ole kuntouttavaa työtoimintaa, vaan suunnattu aivan tavallisille nuorille joiden on syystä tai toisesta ollut vaikea sijoittua työelämään. Useista toimintaidean selittämisistä huolimatta Nuorten Luotsiin on kuitenkin ohjattu suuria määriä kuntouttavan tuen tarpeessa olevia nuoria. Tämä voi osaksi johtua yhteistyö-

tahojen tietämättömyydestä toimintakonseptin suhteen tai Hämeenlinnan kaupungissa olevien palvelujen rajallisesta määrästä kuntouttamisen tarpeessa oleville nuorille. Yhtenä mahdollisuutena pidän myös nuorten haluttomuutta kertoa vakavammista, esimerkiksi päihde tai mielenterveys, ongelmistaan työpajajakson alussa tehtävässä alkuhaastattelussa. Tällöin nuoren ongelmat tulevat esiin vasta myöhemmässä vaiheessa kun hänen yliarvioimansa henkilökohtainen kuormituksenkestokykynsä ylittyy säännöllisen työnteon vaatiman vastuunottamisen vaikutuksesta.

Nuorten Luotsi hankkeessa työskentelee palkattuna kolme henkilöä sekä vaihtelevasti työharjoittelussa olevia opiskelijoita. Työvalmennuksessa olevia nuoria on hankkeessa vaihtelevasti, mutta tyypillinen työvalmennusryhmä koostuu 10- 20:stä noin 20-vuotiaasta nuoresta. Nuoret ovat mukana ryhmän toiminnassa 2-15 kuukautta, riippuen nuoren henkilökohtaisesta – ja työmarkkinatilanteesta.

Jokainen nuori haastatellaan yksilöllisesti ennen työharjoittelun aloittamista hankkeessa. Haastattelussa kartoitetaan nuoren aiempaa työkokemusta, koulumenestystä, suhdetta päihteisiin ja yleistä elämäntilannetta. Mikäli nuorella esimerkiksi todetaan olevan ongelmia nykyisen asumistilanteensa kanssa (kodikokemus, kustannukset ym.), voidaan hänen kanssaan alkaa heti alusta asti etsimään ratkaisua tilanteen helpottamiseksi. Nuori saattaa sijoittua Luotsin ”pääpajan” ulkopuolelle esimerkiksi logistisiin tai asiakasläheiseen työhön, minkä johdosta päiheteettömyyteen työaikana kiinnitetään erityisen paljon huomiota sekä nuoren, että muiden Luotsilaisten osalta.

Nuorten Luotsin toimintaa voi kuvailla eräänlaiseksi työelämäsimulaatioksi, mallinnukseksi normaalin työarjen pelisäännöistä ja käytänteistä. Tarjoamalla melkein mutta ei aivan samanlaisen ympäristön kuin, missä nuoret joutuisivat oikealla työpaikalla toimimaan, antaa mahdollisuuden harjoitella työelämätaitoja joustavassa ja turvallisessa ympäristössä. Nuoret aloittavat harjoittelunsa Luotsissa viikon tai kaksi kestävällä orientaatiojaksolla, jonka aikana he saapuvat töihin klo. 9.00 ja pääsevät kotiin noin kello kahdelta iltapäivällä. Tällainen pehmeä laskeutuminen työaikojen noudattamiseen on täysin välttämätöntä, sillä osa nuorista on saattanut olla kotonaan toimetomana jo kuukausia, ellei jopa vuosia. Pitkittyneen rytmittä elämisen seurauksena

pelkkä aamukahdeksaksi töihin tuleminen saattaa olla ylitsepääsemätön este nuorelle.

Jokainen työpäivä orientaatioviikon jälkeen kestää aamukahdeksasta kello kahteen. Mikäli nuori otetaan myöhemmässä vaiheessa taloon palkkatuelle, ovat hänen työpäivänsä norminmukaisesti kello 8.00 – 16.00. Työpäivän aikana on harjoittelussa oleville nuorille yksi ja työllistämistuella oleville kaksi kahvitaukoa sekä puolen tunnin pituinen lounastauko.

Nuorten Luotsissa toimivien ohjaajien koulutus -ja osaamistausta on työpajatoiminnalle tyypillisesti kirjava ja monipuolinen. Osalla ohjaajista on muunmuassa puu -tai rakennusalan koulutusta tai työkokemusta ja osalla esimerkiksi vaatetus, verhoilu ja pintakäsittely alojen osaamista. Monipuolinen työkokemus on eduksi työpajatoiminnassa, sillä ohjaustilanteet ovat usein hyvin käytännönläheisiä ja nuoret monesti tarvitsevat juuri käytännön kokemukseen perustuvaa ohjeistusta työskentelyynsä.

Erilaisten puu, metalli ja pintakäsittelytöiden tekeminen ovat tyypillisimpiä nuorten Luotsilla tekemistä töistä, mutta myös erilaiset käsityöt ja arkiesineiden ”tuunaus” ovat nuorten mieleen. Vaikka olenkin työskennellyt rakennusalalla, en kokenut omaavani tarvittavaa osaamista puutöiden ohjaamiseen, vaan keskityin enemmän pintakäsittely, tuunaus – ja taideprojektien sekä työnhaku – ja koulutusasioiden ohjaukseen.

Työ – tai koulutuspaikan hakeminen on jatkuvaa toimintaa nuorten pajajakson aikana ja tyypillisesti nuoret tarvitsevat paljon ohjausta varsinkin mieluisan koulutusreitien löytämisessä. Useilla nuorilla on Luotsiin tullessaan takanaan monia kesken jääneitä koulutuksia, eikä monellakaan ole enää motivaatiota kokeilla uutta alaa niin monen epäonnistuneen yrityksen jälkeen.

Ammatinvalintapsykologi tai itsenäisesti tehtävät ammatinvalintatestit saattavat joillekin auttaa koulutuspaikan valinnassa, kun toisille taas mielekkäältä vaikuttava polku löytyy kokeilemalla erilaisia töitä pajatoiminnassa. Työpajatoiminnan ohjaajat ovat siitä hyvässä asemassa, että he pystyvät päivittäin käymään keskusteluita nuoren kanssa hänen toiveistaan ja tavoitteistaan. Vaikka usealla nuorella omien vahvuuk-

sien tunnistaminen oikein sujuisikaan, voivat ohjaajat näitä ajan myötä huomata ja ehdottaa sopivia ammattialoja.

2. Työpajatoiminta

Suomalaisen työpajatoiminnan reilu neljännesvuosisatainen historia sai alkunsa vuonna 1983, kun ensimmäinen työttömille nuorille tarkoitettu työpaja perustettiin. Suomen työllisyystilanne 1980-luvulla oli varsin hyvä, joten työpajatoimintakin oli melko marginaalista, tällöin kuitenkin jo omaksuttiin toimintamalleja, joista osa on käytössä vielä tänäkin päivänä. Myös kolmannen sektorin ensiaskeleet palveluntarjoajana julkissektorille voidaan katsoa otetun kahdeksankymmenluvun puolivälin pajatoinnin perustamisvaiheen, aikoihin.

(Salmela 2008, s. 9-10, Korpela 2009, s. 11)

Työpajatoiminnan todellinen potentiaali nuorison syrjäytymistä ehkäisevänä työmenetelmänä todistettiin 1990-luvun laman ja massatyöttömyyden aikana. Oppisopimuskoulutuksen, työpajaohjauksen ja tukityöllistämisen yhdistäminen loivat toiminnalle uusia edellytyksiä. Alueellisen ja valtakunnallisen verkostoitumisen myötä toiminnan laatua kyettiin paremmin yhtenäistämään. (Työpajatieto, 2011)

1990-luvun loppuun mennessä työpajatoiminta oli vakiinnuttanut asemansa hyvänä toimintamallina. Suomen liittyminen Euroopan Unioniin lisäsi toiminnan rahoitusmahdollisuuksia Euroopan Sosiaalirahaston rakennerahastosta. Työttömyystilanteen luonteen muuttuminen akuutista massatyöttömyydestä krooniseksi pitkäaikaistyöttömyydeksi, toi uusia haasteita työpajatoiminnan ohjausmenetelmien kehittämiseksi. (Työpajatieto, 2011)

Pitkäaikaistyöttömien motivointi ja yhä enemmän lisääntyvä, niinkutsuttu kuntouttava työ, vaati yhä suurempaa ammatillista osaamista työpajatoiminnan ohjaajilta. Kasvava yhteistyö työhallinnon ja sosiaalitoimen kanssa asettivat myös tiukempia laatukriteerejä toiminnalle (Työpajatieto, 2011)

Vuonna 1997 perustettiin Valtakunnallinen työpajayhdistys (TPY) vastaamaan verkostoitumisen ja kehittämisen kasvaviin tarpeisiin. TPY tuottaa koulutus – ja kehittämisspalveluita yhteistyökumppaneilleen ja jäsenjärjestöilleen, joita tällä hetkellä on jo yli 150. Koulutus – ja kehittämisspalvelut muodostavat pohjan yhdistyksen varainkeruulle yhdessä jäsenmaksujen kanssa, mutta perusrahoituksesta vastaa opetusministeriön nuorisoyksikkö. (Valtakunnallinen työpajayhdistys, 2011)

Nykypäivänä työpajatoiminta muodostaa tärkeän osan kuntien nuorten syrjäytymistä ehkäisevästä työstä. Myös työpajatoiminnan erityiset mahdollisuudet parantaa nuorten työllistymismahdollisuuksia on huomattu kasvavan yhteistyön muodossa työ ja -elinkeinotoimistojen kanssa.

2.2 Työpajatoiminnan kohderyhmä

Pro gradu tutkielmassaan *Mitä työpajan jälkeen? : nuorten kokemukset työpajatoiminnasta ja sen merkityksestä koulutus- ja työuralle* kasvatustieteiden maisteri Mirka Sneck luettelee joitakin työpajanuorille yhteisiä piirteitä, kuten sukupuoli, ikä ja yhteiskuntaluokka. Sneck toteaa valtaosan työpajanuorista olevan alle 25- vuotiaita, miehenpuolisia ja työläiskodeista lähtöisin olevia. (Sneck 2000, s. 37-38). Työväenluokkaisen taustan yleisyyden työpajanuorilla voi osaltaan selittää koulutustason periytyvyydellä. Opetusministeri Jukka Gustafsson kertoo Helsingin Sanomissa Yliopistoihin pääsevän ”60 prosenttia yliopistossa koulutettujen vanhempien lapsista, mutta vain 15 prosenttia muista lapsista.”(Helsingin Sanomat, 2011).

Merriam-Webster tietosanakirja määrittelee työväenluokan, eli proletariaatin, tarkoittamaan teollisessa yhteiskunnassa elävää kansanosaa, joka ei omista tuotantovälineitä ja tienaa täten elantonsa myymällä omaa työvoimaansa. Postmodernissa informaatioyhteiskunnassa, jossa raskaan teollisuuden merkitys suurimpana työllistäjänä on huomattavasti muuttunut, ovat monet kritisoineet 1800-luvulla syntyneitä yhteiskuntaluokkien määrittelyä. Työväenluokan käsitteen korvaaviksi termeiksi on ehdotettu muunmuassa prekariaattia ja työttömien luokkaa. Proletariaatilla voidaan kuitenkin yksinkertaisesti tarkoittaa ”alimpia” yhteiskuntaluokkia, heidän tekemästään työstä, tai työn tekemättömyydestä riippumatta.(Merriam-Webster,2011,Peltokoski, 2009)

Vähemmän kouluja käyneet vanhemmat toimivat useimmiten työväenluokkaisissa ammateissa ja myös heidän lapsensa todennäköisemmin hakeutuvat ammatilliseen koulutukseen. Korkeakoulusta valmistuneiden keski-ikä on Suomessa 26- 28 vuotta, kun useimmissa nuorille suunnatuissa työpajoissa yläikäraja on 25 vuotta (Saukkonen,2011). On siis todennäköistä, että pelkän toisen asteen koulutuksen suorittaneet, korkeakouluun meneviä aiemmin täyspäiväiseen työelämään siirtyvät, työväenluokaiset nuoret, ovat tästä syystä ylliedustettuina nuorten työpajojen asiakaskunnassa.

Opetusministeriön vuonna 2006 tekemässä selvityksessä kävi ilmi, että 70% työpajanuorista oli kokenut vanhemman (yli 3kk kestäneen) työttömyyden. Selvityksen mukaan vanhemman työttömyys oli yli vuoden työttömänä olleiden nuorten ryhmässä erottuvampi muuttuja, kuin vanhempien häiritsevä alkoholinkäyttö, ero tai ajan riittämättömyys. Vanhempien työttömyys koskettaa koko perhettä, välittyy kulttuurisesti ja pitkittää työttömän nuoren työttömyyttä. (Pohjantammi, 2007)

3. Nuorisokasvatus ja työvalmennus

3.1 Nuorisokasvatus

Artikkelissaan *Nuorisokasvatuksen teoria sosiaalipedagogisessa kehyksessä* sosiaalipedagogiikan professori Juha Hämäläinen (Nivala,Saastamoinen, 2010) nimeää nuorisokasvatuksen pedagogiseksi toiminnaksi, erottaen sen erityisesti psykiatrisesta, -psykologisesta, -sosiologisesta, -juridisesta, -sosiaalipoliittisesta,-taloustieteellisestä sekä hallintotieteellisestä teoriakehyksestä. Erityisesti Hämäläinen korostaa , että nuorten kanssa tehtävää kasvatustyötä voidaan parhaiten jäsentää pedagogisen toiminnan teorian kautta. (Nivala,Saastamoinen, 2010, s.169)

Pedagogisen toiminnan tavoite on löytää käytännön ratkaisuja pedagogiseen paradoksiin, eli miten pakolla voi edistää vapautta (Nuorisotutkimus 2/2002, s. 45). Käytännössä tällä tarkoitetaan jonkin pedagogiseen toimintaan osallistumisen pakollisuuden välttämättömyyttä, henkilön valinnan vapautta lisäävän, tietoisuuden kasvattamiseksi.

Pedagogisen toiminnan perusrakenne voidaan jakaa neljään, toisiaan täydentävään osaan ; sivistyskykyisyyteen, itsenäisen toiminnan vaatimukseen, kontekstuaalisuuteen sekä sivistyksen ideaaliin. Näiden neljän osa-alueen muodostama kokonaisuutta kutsutaan nimellä *kirjekuorimalli*. (Oulun yliopisto,2010)

Sivistyskykyisyydellä tarkoitetaan kasvattajan uskoa kasvatuksen kohteena olevan henkilön potentiaaliseen kehityskykyisyyteen. Itsenäisen toiminnan vaatimus tarkoittaa kasvattajan kasvatettavalle asettamaa itsenäiseen ajatteluun pyrkimisen vaatimusta ja täten ajattelun riippumattomuutta joka syntyy maailman ja subjektin välisen antagonismin ja interaktion kautta. Kontekstuaalisuudella tarkoitetaan käytännössä pedagogista sosialisatiota, jossa kasvatuksen/sivistyksen kohde opetetaan yhteiskunnan tavoille.

Sivistyksen ideaalilla tarkoitetaan kasvatuksen kohteen tulevaisuuden ottamista huomioon. Tällöin kasvattajan on huomioitava opetuksen validius ja käyttökelpoisuus hypoteettisen tulevaisuuden kontekstissa siten, että hän parhaalla mahdollisella tavalla varustaa kasvatettavan rakentaa itselleen ja yhteiskunnalle paras mahdollinen tulevaisuus. (Oulun yliopisto, 2011)

3.2 Työvalmennus

Työvalmennus on osa sosiaalisen työllistämisen toimialaa. Sosiaalisen työllistämisen toimijoiksi katsotaan kuuluvan eri julkisen ja kolmannen sektorin toimijat, jotka auttavat heikossa työmarkkina-asemassa olevia henkilöitä työllistymään. Esimerkkejä tällaisista toimijoista ovat erilaiset työllistämishankkeet, työpajat, sosiaaliset yritykset sekä sosiaalipalvelusäätiöt. Koulutuksen puute on eräs suurimmista tekijöistä syrjäytymisessä, siksi eräs tärkeimmistä sosiaalisen työllistämisen päämääristä on löytää sovellettuja ja tuettuja kouluttautumismahdollisuuksia henkilöille, jotka eivät hyödy teoriapohjaisesta opetuksesta. (Valtakunnallinen työpajayhdistys,2011)

Koen työvalmennuksen osana erityisnuorisotyön kenttää, sillä vaikka nuori ei työpajalle tullessaan olisikaan kuntoutuksen tarpeessa, on hänen työttömyytensä nähtävä

erityistä huomiota vaativana elämäntilanteena. Erityisnuorisotyön tarkoituksena on toteuttaa erityisesti nuorisotyön kompensatiofunktioita, mutta liiallinen nuoren, tai hänen elämäntilanteensa, ”korjaamiseen” tähtäävä työote johtaa pinnalliseen ja tekopyhään kohtaamiseen, jossa nuoren oma ääni ei pääse kuuluville (Hoikkala,Sell 2008 ; 24,25). Nuori tulisi pystyä kohtaamaan kokonaisuutena yksilönä, joka on itsenäisesti valinnut tien kohti eheämpää persoonallisuutta ja tasapainoista, tyydyttävää elämää.

Yleisimmin erityistä tukea tarvitseva nuori, joko hakeutuu tarvitsemiensa palveluiden piiriin pyytämällä niitä suorasti tai esittämällä avunhuutonsa epäsuorasti esimerkiksi itsetuhoisen käyttäytymisen kautta. Erityistä tukea tarvitseva nuori ei ole ohjaajan kohteekseen valitsema objekti vaan hänet tulisi nähdä itsenäisesti ohjaajan asiantuntijuutta itselleen pyytäneenä henkilönä riippumatta palveluiden piiriin hakeutumisen tavasta.

Yleisesti ajatellaan, että erityisnuoret tarvitsevat erityistä tukea, vaikka yleensä kyse on aivan tavallisista nuorista, jotka ovat jääneet vaille sitä aivan tavallista tukea. Lääkäritkään eivät pyri nykyään hoitamaan oiretta vaan tautia, mutta monet lääkäritkään eivät tänä päivänä vielä osaa hoitaa ihmistä kokonaisuutena. Mikäli nuoren huono keskittymiskyky koulussa johtuu pääosin vanhempien kotona harjoittamasta päihteiden väärinkäytöstä voidaan helposti leimata nuori vanhempien sijasta. Sen sijaan, että katsottaisiin nuoren elämää kokonaisuutena ja pyrittäisiin eliminoimaan hänen hyvinvointiaan vaikeuttavat seikat saatetaan nuori lukea osaksi ongelmaa.

Vaikkei tänä päivänä ole kovin poliittisesti korrektia puhua ongelmanuorista, ovat työttömiin ja kouluttamattomiin nuoriin liittyvät negatiiviset mielikuvat vielä yleisiä. Esimerkiksi yhteiskuntatieteiden dosentti Timo Harrikari osoittaa iltapäivälehtien paisuttelevan nuorisoriikollisuutta ja ”ongelmanuoria” koskevia tilastoja. Lisäksi iltapäivälehdet ovat lisänneet kyseisten aiheiden uutisoinnin määrää huomattavasti 2000-luvulla (Harrikari,2010).

4. Minäkuva ja itsetunto

4.1 Minäkuva

Psykologiassa *minällä* tarkoitetaan ihmisen kokemusta omasta persoonastaan ja kykyään jäsentää hänelle itselleen ja itsessään tapahtuvia kokemuksia ymmärrettäväksi kokonaisuudeksi. Minäkuva on ihmisen itsestään muodostama kokonaiskuva jolla hän kuvailee itseään. (Keltinkangas-Järvinen, 1994, 97).

Minäkuvaa voidaan ajatella ihmisen itsestään luomana tuotteena, jonka ominaisuuksia, historiaa ja tarkoitusta hän markkinoi itselleen ja ympäristölleen.

Sosiaalipsykologian näkökulmasta ihmisen sisäinen minäkuva eli *minä*, josta käytetään toisinaan termiä *itse*, sekä kansainvälisesti termiä *self*, ei muodostu ihmisessä sisäsyntyisesti, vaan on tulosta henkilön kokemuksista sosiaalisissa vuorovaikutustilanteissa. Minä voidaan kokea sekä subjektiksi, että objektiksi, sillä perusteella, että minä on samanaikaisesti sekä henkilölle tapahtuvien asioiden kokija, että henkilön kokemus itsestään. (Kalliopuska 1997, 13-14)

Yhdysvaltalaisen psykologi William Jamesin mukaan minä voidaan jakaa kolmeen osaan; materiaaliseen, henkiseen ja sosiaaliseen. minän sosiaalinen osa muodostuu vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa ja rakentuu heiltä saadun palautteen perusteella. Henkinen minän osa käsittää henkilön sisäisesti kokemat tunteet ja tuntemukset. Materiaalisen minän ymmärretään koostuvan henkilön kokonaisvaltaisesta suhteesta ympäristöönsä, kuten perheeseen, yhteiskuntaan ja materiaaliin asioihin kuten omaan kehoonsa ja muihin fyysisiin objekteihin. Materiaaliseen minään liittyvät keskeisesti henkilön elämänhallinta ja tavoitteet, joiden kautta hän rakentaa itsearvostustaan suhteessa ympäröivään maailmaan. (Kalliopuska 1997, 13-14)

Minän voi ymmärtää myös toisella tavalla; yksityisenä-, sosiaalisena - ja ihanneminänä. Kyseiset käsitteet eivät juuri eroa Jamesin esittämistä, muiden kuin ihanneminän osalta. Ihanneminä käsittää ihmisen ihannoimat ominaisuudet ja luonteenpiirteet, jotka hän haluaisi myös itselleen, mutta, joita hänellä ei, ainakaan vielä, ole. Ihanneminä on siis henkilön omalle inhimilliselle kehitykselleen asettama tavoite, jota kohti hän omilla valinnoillaan pyrkii. (Keltinkangas-Järvinen, 1994, 99)

4.2 Minäkuvan merkitys

Ihmisen minäkäsitystä pidetään hänen persoonallisuutensa peruskivenä, minäkäsityksellä on tärkeä rooli yksilön psyykkisen tasapainon ylläpitäjänä. Minäkäsityksen keskeisimpiä perusfunktioita on eheyden tunteen ylläpitäminen, millä on suuri merkitys yksilön henkisen hyvinvoinnin kannalta. Minäkäsityksellä on myös vaikutusta henkilön toimintaan ja tekemisiin, sillä ihmisen toiminta määräytyy sen mukaan millaiseksi hän itsensä kokee, eikä niinkään sen mukaan millaiset hänen reaaliset kykynsä ja resurssinsa ovat. Esimerkiksi henkilön käsitys itsestään heikkona jollain osa-alueella, saattaa estää häntä toimimasta optimaalisesti, vaikka hänen todelliset kykynsä ja resurssinsa siihen riittäisivätkin. (Aho 1996, 9-11)

Ihminen rakentaa minäkuvaansa myös sen perusteella mitä muut hänestä ajattelevat, muiden ihmisten oletetuille arvioille itsestä rakennettua minäkuva kutsutaan peiliminäksi.(Kalliopuska 1997, 14). Rakentaessaan minäkuvaansa ihminen käyttää apunaan mielen teoriaa. Mielen teoria on kehityspsykologian käsite, jolla kuvataan ihmisen kykyä olettaa mitä muut ajattelevat (Steen, 2011). Mielen teoriaa hyväksikäyttäen ihminen siis muodostaa käsityksensä myös siitä mitä muut hänestä ajattelevat ja tämän käsityksen luonteeseen henkilön itsetunnolla on suuri vaikutus.

Sosiologian professori Morris Rosenberg uskoi minäkuvan olevan ensisijaisesti sosiaalisessa, ihmisten välisen kanssakäymisen kontekstissa, muotoutuva elinikäisen prosessin tuote. Erittäin tärkeää roolia minäkuvan muodostumisessa näyttelevät meille lapsuudesta asti läheiset ja tärkeät henkilöt, kuten perheenjäsenet ja sukulaiset. Sosiaalisessa vuorovaikutuksessa kommunikoivat hyväksynnän, tarpeellisuuden ja välittämisen tunteet ovat tärkeitä lapsuusajan minäkuvan voimistumiselle. (Jaari,2004,24-25)

Sosialisaation kautta ihminen muodostaa identiteettinsä suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan ja siinä noudatettaviin normeihin ja sääntöihin. Rosenbergin mukaan sosiaalisen kanssakäymisen onnistumisen kannalta välttämättömät taidot, kuten toisen huomioon ottaminen ja toisen asemaan eläytyminen, opettavat meitä hallitsemaan tunteitamme ja siten jäsentämään maailman mielekkäämmiin kokonaisuuksiin. (Jaari, 2004, 24-25)

Rosenbergin näkemyksen mukaan psyyken häiriötkään eivät esiinny sosiaalisessa tyhjiössä, vaan niiden kehittyminen on suoraa seurausta sosiaalisen vuorovaikutuksen häiriöistä, esimerkiksi psykoosin syntymiseen tarvitaan kaksi osapuolta; toimija ja tarkkailija. Kognitiivisen sosiaalipsykologian mukaan ihmiset ovat toisilleen kuin peilejä, joista heijastuvan reaktion mukaan he rakentavat minäkuvansa. (Jaari,2004,25)

Ihminen jolla on heikko itsetunto ajattelee muiden arvioiden itsestään olevan negatiivisia, mikä vaikuttaa hänen itsetuntoonsa ja minäkuvaansa negatiivisesti. (Kalliopuska 1997, 14). Huonolla itsetunnolla on tällaisessa tapauksessa itseään ruokkiva funktio; henkilö näkee heikon itsetuntonsa johdosta muiden mielipiteet itsestään negatiivisinä, mikä puolestaan heikentää hänen itsetuntoaan.

4.3 Itsetunto

” Jos mulla ois huono itsetunto, tai kun mulla on hyvä itsetunto omasta mielestä, niin mulla on niinku hyvä olo, mut sellanen ihminen jolla ei oo hyvä itsetunto, niin ei kai se kovin mukavaksi tunne oloonsa.”

- Maria

Itsetunnon käsite on eräs yleisimmin tunnetuista sosiaalipsykologian piiriin kuuluvista termeistä. Jokainen meistä todennäköisesti osaa kertoa mitä itsetunto hänen mielestään tarkoittaa, selkeyden vuoksi käytän kuitenkin seuraavaa Aini Jaarin väitöskirjassaan *Itsetunto, elämänhallinta ja arvot- korrelatiivinen tutkimus Morris Rosenbergin itsetuntokäsitteen taustasta suomalaisilla työikäisillä* käyttämää määritelmää, jonka mukaan itsetunnon eri määritelmillä säännönmukaisesti tarkoitetaan ” yleistä arvioivaa asennetta itseä (self) kohtaan”. (Jaari,2004, 32)

Rosenbergin mukaan keskeinen ero toisiaan lähellä olevien itsetunnon ja itseluottamuksen käsitteissä, on se että itseluottamuksen termi viittaa henkilön uskoon omien sisäisten voimavarojen riittävydestä, kun taas itsetunto käsittää henkilön itsekunnioituksen,- arvostuksen sekä itsehyväksynnän asenteet. Rosenberg näkeekin itsetunnon ensisijaisesti henkilön sisäsyntyisenä asenteena ja hänen näkemyksensä mu-

kaan ”yksilön minäkäsitys ja itsetunto muovautuvat yksilön ja ympäristön jatkuvassa vuorovaikutuksessa”. Rosenbergin itsetuntokäsityksen mukaisesti hyvänä itsetuntona voidaan pitää henkilön riittävää itseensä tyytyväisyyttä eli sitä, että henkilö pitää itseään riittävän hyvänä. (Jaari, 2004, s. 32- 34)

Kirjassaan *Lapsen Minäkäsitys ja itsetunto* (1996, 10) Sirkku Aho rinnastaa vahvan itsetunnon ja realistisen positiivisen minäkäsityksen tarkoittamaan samaa asiaa. Hänen mukaansa itsetunto laajemmassa merkityksessä käsittää itsearvostuksen, itsetunteumuksen ja itsetietoisuuden käsitteet. Psykologian professori Liisa Keltinkangas-Järvinen (1994, 27) uskoo myös itsetunnon muodostuvan useista eri osa-alueista, mutta ei halua luetteloida niitä, sillä hänen mukaansa itsetunnon osa-alueiden määrittelyyn vaikuttaa kulloinkin käytössä oleva teoreettinen viitekehys sekä mittaristo. Hän toteaa myös eri ihmisten itsetunnon rakentuvan eri tavoin samoista komponenteista, esimerkiksi toisen yksilön hyvä itsetunto voi pohjautua hänen luottamukseensa omiin kykyihinsä, kun toisella henkilöllä se voi pohjautua sosiaalisten suhteiden kautta saatuun myönteiseen palautteeseen (Keltinkangas-Järvinen, 1994, 27). Hyvään itsetuntoon on siis monta reittiä, minkä johdosta itsetunnon tukemisessakin voidaan käyttää monenlaisia keinoja.

Itsetunnon vahvuutta tai heikkoutta (hyvyyttä tai huonoutta) voidaan tarkastella yksinkertaisella positiivinen negatiivinen akselilla. Mikäli ihmisen tunne omista ominaisuuksistaan on voittopuolisesti positiivinen, voidaan hänellä sanoa olevan vahva itsetunto, mutta mikäli hänen minäkuvassaan ovat vallalla negatiiviset käsitykset omista ominaisuuksista, voidaan sanoa hänellä olevan heikko itsetunto. Myös minäkuvan realiteetti on avainasemassa määriteltäessä hyvää itsetuntoa, hyvä itsetunto ei siis tarkoita epärealistista tai narsistista harhaluuloa omasta paremmuudesta. (Keltinkangas-Järvinen, 1994, 17)

Lasten itsetuntoa koskevissa tutkimuksissa on löydetty yhteys negatiivisen minäkäsityksen ja heikon itsetunnon välillä. Heikko itsetunto voi ilmetä esimerkiksi syrjään vetäytymisenä, häiriökäyttäytymisenä, yliampuvana itsekorostuksena ja toisten vähättyä. (Kuittinen, Viita, 2009, 11). Narsistisessa luonnevauriossa, tai minävauriossa, joka on vakavin itsetuntoon liittyvä persoonallisuushäiriö, on tyypillistä, että henkilö kompensoi puutteellista tai jopa täysin olematonta itsetuntoaan itsekeskeisyyden ja

kaikkivoipaisuuden tunteilla. Itsetuntoon liittyvät persoonallisuuden häiriöt ovat seurausta lapsuuden varhaisissa kehitysvaiheissa tapahtuneista kasvatuksellisista laiminlyönneistä, jolloin lapselle ei olla oikealla tavalla kommunikoitu rakkauden-, turvallisuuden -ja hyväksytyksi tulemisen tunteita. (Keltinkangas-Järvinen, 1994, 82-83)

Joissain lukemistani lähteistä oli miesten ja naisten itsetunnon eroja tarkasteltu hyvin epätieteellisesti ja selkeästi jotakin agendaajaen (Keltinkangas-Järvinen, 1994, 62-70). Perustan oman tietoni vuosina 1995 ja 2001 tehdyille, yleisesti luotettavaksi todistetulle Rosenbergin itsetuntotestille perustuvilla, globaalia itsetuntoa mitanneilla tutkimuksilla. Tutkimuksissa kävi ilmi, että sukupuolella ei juurikaan ole vaikutusta koettuun itsetuntoon. (Jaari 2004,71-72)

4.4 Itsetunnon merkitys

”Kyllä sillä aika paljon merkitystä on, että jos ei oo yhtään itsetuntoa niin ajattelee et ei musta oo mihinkään, jää kotiin istumaan ja ajattelee, et ei mua kumminkaan kuukaan haluais nähdä, ei mitään järkee ees lähtee mihinkään ku ei kumminkaan pärjää. Jos taas sit on vähän parempi itsetunto, niin uskaltaa tehdä jotain.”

- Elisa

Useat tutkimukset osoittavat heikon itsetunnon olevan yhteydessä antisosiaaliseen, rikolliseen ja aggressiiviseen käytökseen, pääosin heikkoon itsetuntoon liittyvät käytösongelmat johtuvat alemmuuden tunteelta suojautumisesta käytetystä omien ongelmien ja virheiden ulkoistamisesta. (Donnellan, 2005). Ulkoistamalla omien tekojensa ja epäonnistumistensa syytä henkilö, jolla on heikko itsetunto syyttää muita ihmisiä omista virheistään eikä kanna vastuuta omien tekojensa seurauksista. Vahvan itsetunnon omaava henkilö sen sijaan ottaa vastuun omista teoistaan, mikä on tärkeä osatekijä virheistä oppimisessa ja henkisessä kasvussa.

Itsetunnolla on siis myös laajempaa merkitystä koko yhteisölle, voidaanko itsetuntoa vahvistamalla siis puuttua heikosta itsetunnosta seurauksena oleviin, yhteiskunnalle haitallisiin lieveilmiöihin? Itsetuntoa laajalti tutkinut psykologian professori Ron Baumeister kritisoi artikkelissaan *Should schools try to boost self esteem*

(Psychological Review, 1995, Vol. 103, No. 1), Yhdysvaltojen koulutuspolitiikassa vallalla olevaa trendiä, jossa itsetunnon kasvattamisella uskotaan ratkaistavan suuri joukko ongelmia aina rikollisuudesta teiniraskauksiin. Baumeister pitää katteetonta itsetunnon nostamista vaarallisena, sillä hän uskoo sen johtavan epärealistiseen ja egoistiseen minäkuvaan. Itsearvostuksen tunnetta voidaan siis nostaa myös keinotekoisesti, kannustamalla ja opettamalla, mutta ilman henkilön omaa panostusta itsearviointiin ja itsetuntoa vahvistavien reaalisten saavutusten eteen työskentelyyn, on vaarana syntyä kakku, joka on päältä kaunis ja itsevarma mutta silkkoa sisältä.

Selkeä ero itsetuntoa käsittelevissä termeissä pitää mielestäni tehdä korkean ja vahvan itsetunnon välillä. Yhdysvalloissa vallitsevan mallin mukaisesti lasten ja nuorten itsetuntoa pyritään kasvattamaan ja nostamaan korkeammaksi, itse näen tämän mallin panostuksena määrään ja sen päämääränä onkin korottaa suuren joukon itsetuntoa homogeenisesti lyhyessä ajassa. Toinen lähestymistapa on itsetunnon vahvistaminen tai tervehdyttäminen, jossa pyritään auttamaan yksilöä saamaan itsetuntonsa terveelle, realistiselle tasolle löytämällä arvoa hänen henkilökohtaisista vahvuuksistaan.

Useat väkivaltarikokset tapahtuvat jonkun ulkopuolisen tahon haastettua tekijän itsetunnon arvon tunteen ja koska tämä arvon tunne on rakennettu epärealistiselle pohjalle on sitä helposti särkyvänä suojeltava aggressiivisesti. (Baumeister, Psychological Review, 1995, Vol. 103, No. 1). Terveelle pohjalle rakennettun, vahvan itsetunnon omaavan henkilön on helpompi arvostaa muiden ihmisten eriäviä mielipiteitä, ottaa vastaan kritiikkiä ja puolustaa omia valintojaan väkivallattomasti. (Keltinkangas-Järvinen, 1994, 19-20)

5. Nuoruus

5.1 Nuoruus kehitysvaiheena

Biologisen murrosiän alkaminen alakoulun lopulla tai yläkoulun alkuvaiheessa aloittaa ihmisen elämässä yhden vaikeimmista kehitystehtävistä; lapsuudesta nuoruuden

kautta aikuisuuteen siirtymisen. Pituuskasvu ja muut kehon muutokset sekä pojilla äänenmurros ovat huomattavimmat ulkoiset merkit murrosiän alkamisesta. Ulkoisten muutosten lisäksi ihmisen sisäinen elämä kokee suuria muutoksia. Lapsuuden loppuminen on monella tapaa vaikuttava vaihe ihmiselämässä.

Kasvatuspsykologi Erik H. Eriksonin mukaan nuoruuden pääasiallinen kehitystehtävä on oman identiteetin löytäminen erilaisten roolikokeilujen kautta, kun Robert J. Havighurst taas korostaa nuoruuden oppimistehtävänä muihin ihmisiin suhtautumisen kehittymistä (Dunderfelt 2006, 94, 247). Eräällä tapaa varhaisnuoruus on omien periaatteiden ja ihanteiden löytämisen ja kokeilemisen aikaa, jolloin nuori on erityisen altis ulkopuolisille vaikutteille.

Kognitiivisten ajatustoimintojen kehittyminen mahdollistaa abstraktin, filosofisen ajattelun kehittymisen, mikä taas vaikuttaa nuoren individuaatioprosessissa kokeilemiensa ideaalien suodattamisen ja tarkastelun (Dunderfelt 2006, 95). Juuri ymmärryksen tason kasvaminen oikeuttaa nuoren saamaan lisää vapauksia itseään koskevissa asioissa, mutta tuo mukanaan myös lisääntyneen vastuun kantamisen, muun muassa rikosoikeudellisena edesvastuuna. Suomen lain mukaan henkilö katsotaan nuoreksi 29 ikävuoteen saakka.

5.2 Nuorisotyöttömyys

Lavean tulkinnan mukaan nuorisotyöttömyydeksi voidaan kutsua alle 25-vuotiaiden työttömyyttä (Tossavainen, 2011). 2000-luvun nuorisotyöttömyyden erityispiirteisiin kuuluvat koulutuksen ja työkokemuksen puutteen aiheuttamat hankaluudet työnsaannissa. Kasvaneet koulutusvaatimukset, suorittavan tason aputyön vähentyminen sekä koulutusrakenteen muutokset ovat asettaneet osan nuorista hankalaan työmarkkina-asemaan (eteläsuomen sanomat, 2011). Myös piilotyöttömyys on tyypillistä nuorisotyöttömyydelle. Piilotyötön henkilö olisi työmarkkinoiden käytettävissä, mutta ei ole aktiivisesti etsinyt työtä viimeiseen 4 viikkoon. Yleisimpänä syynä piilotyöttömyyteen ovat opiskelu ja turhautuminen työnhakuprosessiin. (Autio, 2008)

Hämeen ELY-keskuksen toukokuun 2011 työllisyyskatsauksessa Hämeen alueen työttömyysprosentti oli 10% kun se koko maassa oli 8,6% , Hämeenlinnan työttömyysprosentti oli myös 8,6%. Alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli koko Hämeen alueella 2031 henkilöä ja Hämeenlinnan seutukunnassa 452 henkilöä. Katsauksessa ilmoitetaan työhallinnon tavoitteiden Hämeessä ja koko Suomessa olevan työttömyyden pitkittymisen ehkäiseminen sekä nuorisotyöttömyyden vähentäminen. (ELY-keskus, 2011)

Nuorisotyöttömyydelle tyypillinen ongelma koskee työnantajien vaatiman ammattitaidon ja nuorelle avoimien ammattitaidon kehittämisspaikkojen välistä ristiriitaa; nuorelta vaaditaan työkokemusta, jotta hän saisi työpaikan, mutta hän ei voi kartuttaa työkokemustaan koska ei saa työtä ilman sitä (Tossavainen, 2011). Tämän ongelman ratkaiseminen on nuorelle työelämään siirtyjälle erityisen tärkeä, sillä työn syrjään kiinni pääsemisellä on suuri vaikutus syrjäytymisen ehkäisemisessä (Kortteinen, Tuomikoski, 1998, 16-17). Vuonna 2006 20-24-vuotiaiden työttömyyden kesto oli keskimäärin 12 viikkoa. Lyhytaikaiset työttömyysjaksot ovat tyypillisiä nuoren työelämään siirtymisen alkuvaiheessa, eivätkä ne välttämättä ole syrjäytymisuhka, toisin kuin pitkät työttömyysjaksot. (Autio, 2008)

6. Opinnäytetyön toteutus

6.1 Tutkimuskysymykset, selvityksen tarve ja tarkoitus

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää Nuorten Luotsissa työpajajaksoaan suorittavien nuorten ajatuksia itsetunnosta ja siihen vaikuttavista tekijöistä sekä Nuorten Luotsin vaikutuksista heidän itsetuntoonsa. Tutkimuskysymykset olivat kaikessa lyhykäisyydessään seuraavat:

Miten Nuorten Luotsi vaikuttaa nuorten itsetuntoon?

Miten nuoret kokevat itsetunnon ja mikä sen merkitys heille on?

Miten työttömien nuorten itsetuntoa voisi parantaa?

Selvityksen tarkoituksena on löytää vastaus yllä esitettyihin kysymyksiin. Tarve nuorten itsetuntoa käsittelevälle opinnäytetyölle on mielestäni perusteltu, sillä muun muassa useat useat kaupungit ovat kirjanneet opetussuunnitelmiinsa lasten ja nuorten itsetunnon tukemisen, myös esimerkiksi opiskelijoiden henkistä terveyttä ja hyvinvointia edistävä Nyyti ry käsittelee itsetuntoa laajasti sivustoillaan (Nyyti ry, 20119). Esimerkiksi nuoren syrjäytymisen taustalla saattavat vaikuttavana tekijänä olla psykologiset syyt, joihin itsetunto läheisesti liittyy. Koen , että selvitykseni voi tutkimuskysymyksiin vastaamisen lisäksi herättää uusia kysymyksiä psykologisten tekijöiden tuntemuksen tarpeellisuudesta ohjaustyössä.

6.1.2 Selvityksen luotettavuus

Itsetunnon käsite on laajalti tunnettu ja usein erilaisissa julkaisuissa arkikielessä käytetty. Tarkoitukseni on selvityksessäni nojautua itsetuntoa koskevaan tieteelliseen kirjallisuuteen sekä myös tarkastella käsitettä kriittisesti. Tarkoitukseni on käyttää laajaa , mutta harkiten ja tieteellisin perustein valittua lähteistöä, jotta selvityksen reliabiliteetti säilyisi mahdollisimman hyvänä. Myös aineiston keräämisessä painotettu luottamuksellisuus sekä oma sitoutumiseni hyvien tutkimustapojen kunnioittamiseen lisäävät selvityksen luotettavuutta.

6.2 Tutkimusmetodi

Valitsin opinnäytetyöni metodiksi kvalitatiivisen, eli laadullisen, tutkimuksen. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on tarkastella elämää ja ilmiöitä sellaisina kuin ne ovat ja ratkaista tutkimusongelma tutkimusaineistosta nousseiden johtolankojen avulla. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara, 2007, 260-261)

Koin että puolistrukturoitu teemahaastattelu vastaa selvityksen tarpeita parhaiten. Puolistrukturoidussa haastattelussa kaikille haastateltaville esitetään samat ennalta määritellyt kysymykset,joihin he saavat vapaamuotoisesti vastata.Puolistrukturoitu haastattelu antaa haastattelijalle mahdollisuuden saada täsmällisempiä vastauksia kuin esimerkiksi lomakehaastattelussa,pyytämällä haastateltavaa tarkentamaan tai selventämään vastaustaan.

Puolistrukturoitu haastattelu on vapaamuotoista teemahaastattelua parempi metodi, mikäli halutaan täsmällisiä vastauksia tarkasti rajattuihin kysymyksiin. Koin puolistrukturoidun teemahaastattelun perustelluksi vaihtoehdoksi lomakehaastattelulle, sillä aiemman kokemukseni mukaan nuoret eivät joko vastaa vapaamuotoisiin lomakekysymyksiin tai vastaukset ovat hyvin suppeita. Koin, että teemahaastattelulla saan henkilökohtaisempia ja syvemmälle pureutuvia vastauksia kuin muilla menetelmillä.

6.3 Aineiston keruu ja analysointi

Keräsin aineiston haastattelemalla valikoimiamme nuoria kolmena eri päivänä. Keskimäärin haastattelin kaksi nuorta jokaisena päivänä. Pyysin nuorilta suostumuksen haastatteluun etukäteen ja kerroin heille opinnäytetyöni tarkoituksen pääpiirteittäin, samalla täsmensin heille haastattelujen luottamuksellisuutta. Olen toiminut Nuorten Luotsissa ohjaajan tehtävissä aiemman työharjoitteluni sekä kehittämisprojektini aikana, minkä johdosta minulla oli aiempi ohjaussuhde yhteen haastatelluista nuorista. Tein kuitenkin nuorille selväksi nykyisen haastattelijan roolini eroavan aiemmasta työpajan ohjaajan roolistani.

Laadin haastattelukysymykset valmiiksi tutkimuskysymysten pohjalta miettimieni teemojen mukaisesti siten, että minulla oli viisi pääteemaa joista kuhunkin liittyi 1-3 kysymystä. Kävin aluksi laatimani haastattelurungon tilaajaosapuolen kanssa läpi ja tein yhdessä miettimämme parannukset, tämän jälkeen suoritin testihaastattelun aiemmin valikoimallemme työpajanuorelle. Testihaastattelu sujui niin hyvin, että päätin sisällyttää haastattelemani nuoren vastaukset selvitykseeni. Testihaastattelussa ei ilmennyt suuria muutostarpeita haastattelurunkoon.

Haastattelun teemoista ensimmäinen oli taustoitus, jossa pyrin saamaan selville perustiedot haastateltavista nuorista sekä varmistuksen sille, että haastateltavat ja haastattelija puhuivat samoista käsitteistä. Toisena teemana oli nuorten oma itsetunto, johon liittyvillä kysymyksillä pyrin selvittämään nuorten sen hetkisen käsityksen oman itsetuntonsa tilasta. Kolmas teema käsitteli itsetuntoon vaikuttavia tekijöitä, jonka tarkoituksena oli selvittää mitkä asiat nuorten mielestä itsetuntoon vaikuttavat.

Neljannen teeman tarkoitus oli selvittää Nuorten Luotsille spesifit vaikutukset nuorten itsetuntoon. Viidennessä teemassa kysyin nuorilta mitä käytännön asioita voitaisiin tehdä työttömien nuorten itsetunnon parantamiseksi.

Käytin haastatteluissa apuna Olympus digital voice recorder vn-3100pc nauhuria, jonka sain lainaksi Luotsisäätiöltä. Haastattelut kestivät noin 6-25 minuuttia, riippuen haastateltavan vastauksien laajuudesta, puhenopeudesta sekä tarkentavien kysymysten määrästä. Toteutin haastattelut pienessä väestönsuojatilassa, joka sijaitsee Luotsin pajalla, sillä se oli rauhällisin paikka koko rakennuksessa haastattelujen toteuttamiselle. Yhden haastattelun jouduin toteuttamaan Nuorten Luotsin ohjaajien työhuoneessa, sillä väestönsuoja oli haastattelun hetkellä varattu muuhun käyttöön.

Pääasiassa haastattelut sujuivat mielestäni hyvin vaikkakin yhdellä haastateltavista ei tuntunut riittävän mielenkiintoa kovin tarkkojen vastausten antamiseen. Laadin kysymykset siten, että niihin olisi hankala vastata pelkällä kyllä tai ei vastauksella, mutta varauduin myös sellaisten vastausten mahdollisuuteen miettimällä valmiiksi tarkentavia kysymyksiä.

Haastattelujen jälkeen litteroin, eli kirjoitin puhtaaksi, digitaaliset äänitiedostot, mahdollisimman lyhyen ajan sisään, jotta haastattelut olisivat vielä tuoreena muistissani ja mahdolliset ristiriidat haastateltujen kehonkielessä ja nauhoitetussa puheessa eivät pääsisi vaikuttamaan selvityksen lopputulokseen. Koen, että tämä varokeino oli kuitenkin turha, sillä kaikki haastateltavat vaikuttivat vilpittömiltä ja yhteistyöhaluisilta alusta alkaen.

7. Selvityksen tulokset

7.1 Taustatiedot

Haastattelin viittä Nuorten Luotsin työpajatoiminnassa mukana olevaa nuorta, heidän käsityksistään itsetunnosta ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Haastateltavat valittiin Nuorten Luotsin hankevastaavan kanssa, jotta saataisiin mahdollisimman edustava

otos erilaiset taustat omaavia nuoria. Haastateltavaksi valikoitui kolme miespuolista ja kaksi naispuolista NuLu:laista, iältään 19- 23 vuotta. Haastatteluita siteeratessani käytän haastateltavista nimimerkkejä, jotta heidän anonymiteettinsä säilyy turvattuna. Seuraavassa haastateltavien nimimerkit ja perustiedot.

”Jere”

Jere oli iältään 19-vuotias, hän oli suorittanut ammatillisen toisen asteen tutkinnon. Hän oli tullut mukaan Nuorten Luotsin toimintaan kuukausi aiemmin työvoimatoimiston kautta. Jere suhtautui työpajajakson aloittamiseen positiivisesti, sillä hän oli sen kautta saanut uusia kavereita ja jakso oli muutenkin lähtenyt alusta asti hyvin käyntiin.

”Maria”

Maria oli iältään 20-vuotias, peruskoulun jälkeen hän oli suorittanut jonkin verran ammatillisia opintoja kahdella eri linjalla, mutta molemmat olivat jääneet kesken motivaation puutteen johdosta. Hänen työpajajaksonsa oli haastatteluhetkellä kestänyt kolme viikkoa. Maria oli kuullut Nuorten Luotsin toiminnasta kavereiltaan, joista useat olivat olleet mukana työpajatoiminnassa. Hän kertoi asennoituneensa positiivisesti työpajajakson aloittamiseen, sillä oli itse ehdottanut sille pyrkimistä sosiaalitoimistossa asioidessaan.

”Elisa”

Elisa oli iältään 19- vuotias ja hän oli suorittanut ylioppilastutkinnon. Työpajajaksolla hän oli ollut noin kuukauden. Elisa oli suhtautunut työpajajakson aloittamiseen hien varautuen, sillä hän oli kuullut ”kauhujuttuja”, että Nuorten Luotsissa toimii omituisia henkilöitä. Hän mietti, että mihin on oikein joutunut, mutta totesi NuLu:n olevan ihan kiva paikka.

”Arttu”

Arttu oli iältään 19- vuotias ja hän oli suorittanut toisen asteen ammatillisen koulutuksen. Hän oli ollut työpajajaksolla yhden kuukauden ja oli aloittanut sen työvoimatoimiston aloitteesta. Sain hänen asenteestaan lievästi positiivisen kuvan hänen kertoessaan, että oli hyvä, että ”sai jotain tekemistä”.

”Leevi”

Leevi oli iältään 23-vuotias ja peruskoulun jälkeen hän oli suorittanut iltalukiota, joka oli vielä kesken. Leevillä oli aiemmin todettu vakava masennus. Masennusta oli jatkunut noin kolme vuotta, mikä oli vaikuttanut negatiivisesti hänen koulunkäyntiinsä. Tämänhetkisen tilanteen hän sanoi olevan nousujohteinen, eikä hän enää kärsinyt kliinisestä masennuksesta. Masennuksestaan Leevi kertoo itse näin:

”Mulla oli tollanen pitkä vaikee masennus kolme vuotta ja sitten oli nuorempana kanssa aika vaikeeta. Se on aika paljon negatiivisesti vaikuttanu, et mähän olin tosi sosiaalinen lapsena ja nuorena kanssa, mut ku tuli tää masennus niin mä sulkeuduin silleen, et se on se mikä on eniten vaikuttanu siihen. Mullahan ei nyt oo enää kliinisesti masennusta, sehän on kumminki sellasta nousuu siinä.”

Leevi oli tullut Nuorten Luotsiin työvoimatoimiston kautta lievästi positiivisella asenteella ”että saisi jotain tekemistä”. Hänen työpajajaksonsa oli kestänyt noin 9 kuukautta ja myös hän oli kuullut huhuja Nuorten luotsista ennen aloittamista. Näiden huhujen hän ei kuitenkaan ollut antanut vaikuttaa ennakoasenteeseensa.

7.2 Itsetunnon määrittely ja merkitys

”On sillä aika paljon.vaikuttaahan se elämään aika paljon et mitä mieltä on omasta itsestään.Vaikuttaa kaikkeen tekemiseen ”

-Jere

Koin tärkeäksi taustoittaa haastatteluissa sen, että haastattelija ja haastateltavat puhuvat samoista käsitteistä, sillä itsetunnon käsite on helppo sekoittaa muiden samankuuloisten käsitteiden kanssa. Nuorten määritelmät itsetunnosta olivat pääosin samankaltaisia kuin tämän opinnäytetyön itsetunnon teoriaa käsittelevissä asiantuntijalainauksissa.

Useimmat nuoret määrittelivät itsetunnon tarkoittamaan sitä mitä ihminen ajattelee itsestään ja millaiseksi hän kokee itsensä. Itsearvostuksen, itseluottamuksen ja itsetuntemuksen käsitteet nousivat esiin nuorten määritelmistä, mikä mielestäni osoittaa,

että haastateltavat ja haastattelija olivat samalla aaltopituudella teemahaastattelun aihepiirin suhteen.

Elisa määritteli itsetunnon seuraavasti:

” vaikea kysymys. Kuinka varma on itsestään ja kuinka hyvin pystyy luottaan omiin taitoihinsa ja kuinka paljon arvostaa itseensä.”

Leevin mielestä taas rohkeus ja aloitekyky olivat tärkeimmät itsetunnon määrittelijät. Myös opiskelijoiden tukikeskus Nyyti Ry on samoilla linjoilla Leevin määritelmän kanssa, nettisivuillaan he määrittelevät itsetunnon seuraavasti:

”Itsetunto on rohkeutta olla oma itsensä, uskallusta toimia, puhua, pukeutua ja ajatella siten kuin tuntee oikeaksi. Se on itsensä hyväksymistä ja perusvarmuutta siitä, että on toisten hyväksymä.”(Nyyti ry,2011). Haastatellut nuoret olivat siis varsin hyvin selvillä tavoista, joilla itsetunto yleisimmin määritellään ja vaikka useat heistä kokivat määrittelemisen aluksi vaikeaksi en havainnut niissä ristiriitaa käyttämäni taustateorian kanssa.

Jokainen haastattelemanuori oli sitä mieltä, että itsetunnolla on ”aika paljon” merkitystä, sekä yleisellä tasolla, että heidän omassa elämässään.

”Aika paljonki niinku mä sanoin et mähän olin nuorempana paljon sosiaalisempi mut sitten ku mulle tuli tää masennus ja silleen niin oikeestaan ihan hirveetä olla sellanen niinku hiljanen ja silleen ois halunnu puhuu mutta ei uskalla ja ei silleen oikein viitti sitten jossain vaiheessa ei oikein sitten kiinnostanutkaan silleen niinkun olla mitenkään kanssakäymisissä et on se kuitenkin silleen isossa roolissa. On todellaki iso merkitys.”

-Leevi

Yllä olevasta Leevin puheenvuorosta käy ilmi heikkoon itsetuntoon liittyvä vetäytymisen käyttäytymismalli. Heikolla itsetunnolla varustettu henkilö karttaa haastavia tilanteita, kuten sosiaalista kanssakäymistä, sillä niihin kuuluvat konfliktitilanteet verottavat hänen minäkuvansa puolustamiseen tarvittavia voimavaroja enemmän kuin vahvan itsetunnon omaavan henkilön (Aho, 1996, 42-43). Heikolla itsetunnolla varustettu

henkilö kuluttaa suhteettoman paljon energiaa sen miettimiseen, mitä muut hänestä ajattelevat. Tällöin normaalit sosiaaliset kanssakäymistilanteet saavat henkilön mielessä niihin liittyvien odotusten ja uhkien suhteen kohtuuttomat mittasuhteet, mikä voi aiheuttaa sosiaalisten tilanteiden pelkoa ja vetäytymistä ”oman kuoren sisälle”.

7.3 hyvä itsetunto

Haastateltujen nuorten käsitystä siitä, mikä on hyvä itsetunto käytän termiä *aitous*. Tarkastellessani nuorten antamia vastauksia nousivat niistä hyvin selvästi esiin laa-
tua ja autenttisuutta tarkoittavat sanonnat. Nuoret määrittivät henkilön jolla on hyvä itsetunto, sellaiseksi jonka ei tarvitse esittää mitään mitä ei ole, eikä myöskään puhua mitään mitä ei tarkoita, mikä mielestäni kuvaa hyvin henkilöä, jonka itsetunto on rakentunut vahvalle ja realistiselle pohjalle.

20-vuotias Maria kertoi hyvän itsetunnon omaavasta henkilöstä, eli tässä tapaukses-
sa itsestään seuraavaa:

”Mun ei tarvi esittää mitään mitä mä en oo ja mä en nää tarvetta puhua mitään mitä en tarkoita. En osaa selittää muuten, mutta mun mielestä mulla vaan on hyvä itsetunto.”

Kysyessäni tarkennusta siihen onko hyvän itsetunnon omaava henkilö sellainen, jonka ei tarvitse esittää mitään, Maria vasta asian olevan mielestään näin. Keltinkangas-Järvinen (1994, 20-21) on samoilla linjoilla Marian kanssa kirjoittaessaan, että hyvä itsetunto on omien päämäärien seuraamista ulkoisista mielipiteistä huolimatta. Tämä ei tietenkään tarkoita antisosiaalista käyttäytymistä, vaan yksinkertaisesti tervettä kykyä nähdä ero muiden ihmisten toiveiden ja omien halujen ja tavoitteen välillä. Henkilö, jolla on hyvä itsetunto ei siis ole muiden manipuloitavissa oleva marionetti, vaan kuten saapasmainoksen mies joka ”kulkee omia polkujaan”.

Elisan kuvailema henkilö jolla on hyvä itsetunto oli seuraavanlainen:

” Semmonen voi olla minkä tahansa lainen. Tavoittelee asioita joita haluaa, että ei jätä tekemättä, koska ei usko ettei pysty siihen. Uskoo itteensä.”

Omien päämäärien tavoittelemine on siis osa hyvää itsetuntoa, mutta niin on myös usko omiin voimavaroihin. Kasvatuspsykologian piirissä tähän viitataan termillä *minäpystyvyys* (tai *tehokkuususkomus*), mikä tarkoittaa ihmisen käsitystä omista voimavaroistaan ja kykyään jäsentää niitä haluamiensa toimintojen toteuttamiseksi. Toistuvilla onnistumisen tai epäonnistumisen kokemuksilla voi olla suuri merkitys henkilön minäpystyvyyden käsitykselle. (Lehtinen, Kuusinen, Vauras, 2007, 192-193)

Leevin käsitys hyvän itsetunnon omaavasta henkilöstä sitoutui vahvasti kyseisen henkilön kykyyn toimia sosiaalisissa tilanteissa:

"Onnistuu noissa (sosiaalisissa) tilanteissa, että on aloitekykyä ja rohkeutta ja silleen ei tuu ongelmia sosiaalisissa tilanteissa tai uuden yrittämisessä."

Mikäli sidomme toisiinsa Morris Rosenbergin käsityksen ihmisestä sosiaalisen ympäristönsä tuotteena sekä minäpystyvyyden teorian perustan oppimiskokemusten vaikutuksesta henkilön suorituskapasiteettiin, voimme huomata Leevin avanneen hyvin mielenkiintoisen ikkunan pohdinnalle. Mikäli itsetunto siis muovautuu sosiaalisen kanssakäymisen kontekstissa, mutta vaatii vahvistuakseen uskallusta pyrkiä sosiaaliseen kanssakäymiseen muiden kanssa, voi jokapäiväisellä kanssakäymiselläme ja käytöksellämme olla suurempi vaikutus muiden ihmisten hyvinvointiin kuin kenties kuvittelemme. Jatkuvat epäonnistumiset sosiaalisessa kanssakäymisessä voivat siis pahimmillaan estää henkilöä yrittämästä niitä uudelleen, täten eväten häneltä tärkeimmän lähteen eheän minäkuvan rakentamiselle tarpeellisesta palautteesta.

7.4 Nuorten oma itsetunto ja siihen vaikuttavat tekijät

"Ihan hyvä. En osaa tarkemmin kuvailla."

"en oikein osaa sanoa, ei oo tullu mitään isoja epäonnistumisia elämässä et kaikki on mennyt ihan hyvin tähän asti elämässä. Ei oo masentanu mikään"

-Jere

Useimmat haastatelluista nuorista kuvailivat itsetuntoaan hyväksi tai melko hyväksi, eikä kukaan nuorista arvioinut itsetuntoaan suoranaisesti huonoksi, yksi nuorista to-

sin antoi ymmärtää itsetuntonsa olevan hieman keskivertoa heikompi. Osa nuorista ilmoitti itsetunnonsa olevan myös ajoittaista vaihtelua. Ajoittainen vaihtelu esimerkiksi elämäntapahtumien mukaan on koetulle itsetunnolle tyypillistä, eikä siihen välttämättä liity suurempia psykologisia vaaratekijöitä. Itsetunnon vakaa osa, jota kutsutaan perusitsetunnoksi, vastaa itsetunnon palautumisesta normaalitasolle hetkittäisen vaihtelun jälkeen (Keltinkangas-Järvinen, 1994, 31.32).

Laadullisessa selvityksessä on hyvä pitää mielessä haastattelujen avulla kerätyn materiaalin subjektiivinen luonne. Myös nuorten haastattelijalle kertoma oma arvio itsetunnostaan saattaa poiketa hieman siitä, mitä he todellisuudessa sisäisesti siitä ajattelevat. Tämä johtuu siitä, että ihmisen itsetunto jakautuu julkiseen ja yksityiseen osaan. Esimerkiksi kasvatus ja kulttuuri saattavat saada hyvän itsetunnon omaavan henkilön vähättelemään omaa itsetuntoaan julkisessa keskustelussa, vaikka tosiasiassa hänen itsetunnonsa ei ole korjattavaa. Vahvan itsetunnon omaavalla ja henkisesti terveellä ihmisellä julkinen ja yksityinen itsetunto eivät kuitenkaan eroa paljon toisistaan. Sitä vastoin esimerkiksi henkilö jolla on narsistinen luonnevaurio, saattaa antaa ulospäin kuvan vahvasta itsetunnosta, vaikka tosiasiassa kyseessä on ilman päälle rakennettu illuusio, joka kätkee taakseen rikkinäisen ihmisen vailla todellista itsetuntoa. (Keltinkangas-Järvinen, 1994, 25,89)

Onnistumisen kokemukset olivat ehdottomasti suurin vaikuttaja nuorten hyväksi koetussa itsetunnonsa, kuten seuraavista puheenvuoroistakin käy ilmi.

”onnistumiset elämässä ainakin parantaa itsetuntoa ja kaveripiiri voi parantaa ja huonontaa tiettenkin.”

– Jere

”Varmaan sellaset onnistumisen kokemukset,ettei oo kaikki mennyt perseelleen, et on vielä jotain positiivistaki ollu.”

-Elisa

Onnistumisen kokemukset ovat välttämättömiä hyvän itsetunnon rakentumiselle, mutta se millaisista asioista tämä kokemus ja tunne saadaan on hyvin yksilöllistä. Esimerkkeinä lasten saamista onnistumisen kokemuksista on pidetty erilaisia harras-

tustoiminnan kautta saatuja elämyksiä, kuten vaikkapa urheilusuorituksia. Kilpailuorientoitunut yhteiskunta heijastuu kuitenkin myös lasten harrastustoiminnassa ja lapset joutuvat kokemaan myös tappioita ja pettymyksiä harrastuksissaan. (Keltinkangas-Järvinen, 1994, 123). Pettymyksiäkin on hyvä oppia sietämään, mutta jonkinlainen tasapaino pettymyksen – ja onnistumiskokemusten välillä olisi hyvä ottaa huomioon lasten ja nuorten, kilpailuorientoituneessakin, harrastustoiminnassa.

Leevin itsetuntoon olivat vaikuttaneet paljon hänen kotiolonsa ja lapsuuden kokemuksensa. Hän kertoi olleensa lapsena sosiaalinen ja puhelias, mutta nuoruudessa alkaneen masennuksen aikana hän koki sulkeutuneensa ja tulleet hyvin hiljaiseksi, mikä oli sosiaaliselle pojalle hämmentävä ja ikävä kokemus. Leevin tilanteessa masentuminen ei ole lainkaan epätyypillistä, sillä vaikka geneettisillä tekijöillä on suuri merkitys nuorten masentumisessa, ovat traumaattiset kokemukset ja perhevuorovaikutus myös isossa roolissa. Erityisesti negatiivisten elämäntapahtumien kasaantuminen altistaa nuoren masennukselle. (Vehkalahti toim., 2008, 151) Masennuksensa taustoista Leevi kertoo seuraavaa:

”Joo siis mul oli tämmönen fajja ja se tota oli aina semmonen, niinku semmonen riesa ja semmonen juoppo ja tota mun mutsi on aina ollu semmonen et mä oon iteki joutunu kattoon sen perään silloin nuorempana ja sit niinku se kaikki kasaantu silleen et se rupes meneen, niinku heijastu koulussa ja kavereiden kans sillain et kaikki vaikutti kaikkeen periaatteessa. Kotiolosuhteistahan se lähti se ongelma mut se sit levis silleen”

-Leevi

Kotiolojen merkityksessä itsetuntoon korostuvat erityisesti äidin vaikutus sekä perheessä käytettävät kasvatustavat. Rajojen asettamisen, rohkaisun ja lämmöntunteiden ilmaisun tasapaino auttavat lasta rakentamaan vahvaa itsetuntoa (Aho, 1996, 38-39). Leevin tapauksessa vanhemman ja lapsen roolit olivat kääntyneet pääläelleen, eikä hän ollut saanut tarvitsemaansa turvaa ja huolenpitoa vanhemmiltaan, mikä oli vaikuttanut merkittävästi hänen itsetuntoonsa ja minäkuvaansa. On mielenkiintoista, että Leevi käyttää vastauksessaan sanaa *kasaantuminen*, sillä usein työtömyyteen voi liittyä muiden ongelmien, kuten köyhyyden ja sairauden kasaantumista (Kortteinen, Tuomikoski, 1998, 171-173). Esimerkiksi masentuneet nuoret joutuvat

ikätovereitaan helpommin kiusaamisen kohteeksi, mikä entisestään lisää negatiivisten elämäkokemusten kasaamaa. (Vehkalahti toim., 2008, 150-152) Kuten Elisan ja Marian vastauksista käy ilmi, muilla ihmisillä on suuri merkitys heidänkin itsetuntonleen:

”Muut ihmiset niinku voi lyttää sut täysin, vaikka sä oisit muuten onnistuva ihminen ja sulla menis kaikki putkeen, mutta jos kaikki muut mollaava sinä niin et sitten pysty enää luottamaan ittees, jos kaikki sanoo et sä oot tosi huono, etkä pärjää missään, vaikka pärjäisitki oikeesti, sit vaan tulee se tunne et emmä oikeesti pärjää. Kaikki ihmiset vaikuttaa.”

-Elisa

”No aika monikin asia. Ihan mikä vaan voi vaikuttaa. Vaikka se, että jos joku vitsillä heittää jotain loukkaavaa. Sellanen herjaaminen.”

-Maria

Varsinkin nuorilla toverisuhteet vaikuttavat itsetuntoon hyvin paljon (Vehkalahti 2008, 152). Vertaisryhmän antamalla sosiaalisen hyväksynnällä, varsinkin lapsuusiässä, on suuri merkitys itsetunnon vahvistumiselle. (Keltinkangas-Järvinen, 1994, 59) Kuten yllä olevasta Elisan puheenvuorosta käy ilmi ei yhteisö aina välttämättä juhlista ja kehu menestyjää tai onnistujaa vaan sosiaalisiin rakenteisiin kuuluvat myös inhimillisyyden negatiiviset puolet: kateus ja pahantahtoisuus. Hyvänä esimerkkinä tällaisesta lannistamisen kulttuurista yhteisöissä voidaan pitää nuorten tyttöjen huorittelua. Huorittelu ei yleensä ole reaktio todelliseen kevytkenkäisyyteen (minkä määrittely postmodernissa länsimaisessa yhteiskunnassa voisi olla melko vaikeaa), vaan keino pyrkiä alistamaan voimaantuneita tai hyvin pärjääviä tyttöjä. (Houni, Suurpää, 1998, 85-86)

7.5 Nuorten Luotsin vaikutus

”Ei vaikuta mikään negatiivisesti. Täällä saa toteuttaa itteensä ja täällä on mukavia ihmisiä ja muutenki täällä on hyvä olla.”

Nuorten henkilökohtainen sosiaalinen kokemus korostui heidän vastauksissaan Nuorten Luotsin toiminnassa itsetuntoon vaikuttavista tekijöistä. Mukava ilmapiiri ja ohjaajien merkitys olivat tärkeimmät yksittäiset tekijät, joiden Nuoret sanoivat vaikuttavan itsetuntoon. Kasvatustieteen apulaisprofessori Sirkku Aho sanoo kirjassaan *Lapsen minäkäsitys ja itsetunto* seuraavaa itsetunnon vahvistamiseen tarvittavasta ilmapiiristä: ”Itsetunnon vahvistaminen edellyttää psykologisesti turvallista ilmapiiriä”, tällä hän tarkoittaa hyväksyvää ilmapiiriä, jossa henkilö voi olla oma itsensä pelkäämättä nöyryytetyksi tai kiusatuksi tulemista. (Aho, 1996, 48-49)

Muutkin haastateltujen nuorten antamat vastaukset Nuorten Luotsin vaikutuksista kuvaavat itseasiassa juuri NuLu:ssa vallitsevaa ilmapiiriä. Kuvaavien adjektiivien joukossa ystävällisyys, rentous, tuen antaminen ja ilmapiirin yleinen mukavuus kertovat psykologisen turvallisuuden kriteereiden täyttyvän suurimmalla osalla heidän kohdallaan. Seuraaviin NuLun:n vaikutuksiin liittyviin puheenvuoroihin en merkitse nimi-merkkejä intimiteettisuojan paremman säilymisen takaamiseksi.

”No hyvä ilmapiiri ja kaikki noi kaverit mitä täällä on on tosi ystävällisiä, niin se vaikuttaa mun mielestä.”

Neljällä viidestä haastatellusta nuoresta ei ollut negatiivista sanottavaa Nuorten luotsin toiminnasta, eivätkä he myöskään parannusehdotuksia kysyttäessä keksineet mitään, mitä voitaisiin NuLu:ssa tehdä toisin tai paremmin. Yhdellä nuorista oli kuitenkin paljon kritisoitavaa Nuorten Luotsin toiminnassa ja erityisesti hän kritisoi Luotsisäätiön johtamiskulttuuria.

”Positiivisesti tai negatiivisesti voi vaikuttaa itsetuntoon nää tapahtumat, että täällä ei oteta huomioon yksilöitä ja jos jotain tiettyjä otetaan, niin ne on sitten silmätikkuna periaatteessa ja se voi olla sille yksilölle hyvä tai huono juttu, mutta se vaikuttaa kaikkiin muihinkin, kun keskitytään vaan niihin tiettyihin. Ymmärrän tietysti, että kun on vähän porukkaa, että ne ei pysty tietenkään kaikkiin keskittyyn.”

”Tässä säätiössä menee niinku et kukaan ei pääse tänne et tänne joudutaan, jokainen on täällä niinku työttömyyttä paossa , ei oo mitään ammatti ihmisiä eikä mitään. Puutuu semmonen normaali ihmiskontakti. On muutamia jotka ymmärtää sen, siis pi-

tää samalla tasolla ja tekee mukana, on niinku ihmisenä ja sit on semmosia jotka luulee et ne on jossain tietyssä asemassa ja kyllähän ne onkin, mutta siinä pitäis olla tietty pätevyys mukana.”

Kyseinen nuori ilmaisi mielipiteekseen, että ohjaajien ammattitaidoissa oli puutteita ja, että ohjaajat ja nuoret eivät hänen mielestään olleet tasa-arvoisia. Pyytäessäni häntä tarkentamaan ohjaajien ammattitaitoon liittyvää vastausta hän kertoi seuraavaa:

”En tarkoita vaan ohjausta, vaan täällä on tarkoituksena et tänne vaan nopeesti tulee muutamaksi kuukaudeksi ja lähtis sit jatkaan siitä, että se ois niinku se päämäärä, mutta silti täällä on niin sekava tää johto. Ohjaus on kans yks iso asia ainaki täällä NuLu:n puolella, että siihen pitäis panostaa tai saada erilainen lähestymistapa periaatteessa, enemmän ihmisläheisempi.”

Ratkaisuksi kokemiinsa puutteisiin Nuorten Luotsin toiminnassa kyseinen nuori ehdotti seuraavaa:

”Pitäis uudelleen miettiä, että miten täällä järjestetään asioita ja hoidetaan tätä ja vähän tuntuu, että päättömät kanat välillä pyörittää tätä paikkaa. Ei mulla suoraa ratkasuu siihen oo muuta kuin, että nyt kun on tullut uusia ohjaajia tähän, että niillä on uus näkökanta, kun ne ei oo ollu vuosia tässä, että ne ei oo niinku tottunu tähän ja oikeestaan se voi olla hyvä ratkasu, että tulis silleen uutta, että kuunneltais enemmän näit uusia (ohjaajia) silleen eikä, että pysyttäis tässä vanhassa. Se vois olla sellanen ratkaisu periaatteessa siihen.”

Edellä mainitun nuoren kokemus ohjauksen laadusta oli eriävä muiden haastateltujen nuorten kokemuksista, jotka olivat pääasiassa positiivisia ja jopa kiittelevässä sävyssä kerrottuja. Kysyessäni onko ohjaajilla mitään vaikutusta kertoi eräs nuorista seuraavaa:

”No joo, kyllähän se jos on tosi tiukkaa koko ajan, mutta täällä ollaan ihan rentoja, mutta on se hyvä olla tiukkaaki joissain asioissa.”

Haastateltu nuori siis kokee ilmapiirin sellaiseksi, jossa voi olla rennosti (oma itsensä), mutta että myös rajojen asettaminen on ohjauksessa otettu huomioon. Kysyin häneltä myös saako NuLu:ssa onnistumisen kokemuksia, johon hän vastasi seuraavasti:

”Saa. Jos tekee jotain työtä kauan ja sit kun saa sen valmiiksi viimein, niin kyllähän se vaikuttaa.”

Toinen haastatelluista nuorista oli seuraavaa mieltä Nuorten Luotsin ohjaukulttuurista:

”Tottakai on sellasia tehtäviä, mitkä ei kiinnosta mutta ei ne vaikuta mulle mitenkään negatiivisesti, että ois paha olla. Mua kohtaan kaikki noi ohjaajat on ainaki ollu tosi mukavia ja kaikkee.”

Haastateltu nuori siis kokee, että ohjaajat ovat olleet mukavia häntä kohtaan ja, että häntä on myös osattu motivoida siten, että epämieluisat tehtävät eivät ole jääneet kaiheartamaan mieltä. Kolmaskin nuorista kertoo samansuuntaisista kokemuksista kysyessäni mitkä asiat Nuorten Luotsin toiminnassa ovat vaikuttavia:

”Ainakin se, että jos ohjaajat sanoo, että jos sä oot tehnyt jotain, että ”hyvin tehty”, niin ainaki se vaikuttaa vähän, että onnistuu jossain.”

Nuoren vastauksesta käy ilmi sekä se, että työn tekemisen kautta saatu onnistumisen kokemus vaikuttaa hänen mielestään itsetuntoon, kuin myös se, että kyseisen onnistumisen vaikutus ei välttämättä olisi yhtä voimakas ilman siitä saatua palautetta ohjaajilta. Onnistumisen kokemukset eivät tapahdu sosiaalisessa tyhjiössä, vaan oman tiedostamisen lisäksi nuori kaipaa myös tunnustusta ja arvostusta tekemisilleen. Tätä käsitystä vahvistaa myös samaisen nuoren kertoma negatiivinen asia Nuorten Luotsista, mikä ei sinänsä liity mitenkään NuLu:n toimijoiden toimintaan :

”Enimmäkseen tulee mieleen, että jos kaverit on töissä niin jos ne siitä työharjottelusta puhuu, että ”sä et oo päässyt mihinkää töihin, et työharjotteluun jou-

duit” ja tälleen näin, niin se nyt ei hirveen itsetuntoa kohottavaa oo, että jos kaverit ei arvosta niin paljon ku jotain työpaikkaa.”

Sosiaalipsykologi Henri Tajfelin sosiaalisen identiteetin teorian mukaan ”ihmiset määrittelevät itsensä ryhmäjäsenyyksiensä avulla, ja saavuttaakseen myönteisen itsemäärittelyn, pyrkivät saavuttamaan sisäryhmälleen etua tai paremmuutta vertailun kohteena oleviin ulkoryhmiin nähden” (Helsingin yliopisto, 2009). Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kuuluminen ryhmään, tässä tapauksessa työpajanuoriin, työttömiin nuoriin tai työharjoittelussa oleviin nuoriin, vaikuttaa henkilön identiteettiin ja siten myös itsetuntoon. Koettu ryhmän status vaikuttaa ryhmän jäsenen henkilökohtaiseen statuksen tunteeseen, jolloin ulkopuolisten negatiivinen tai vähättelevä suhtautumien ryhmään vaikuttaa kielteisesti ryhmän jäsenen minäkuvaan.

7.6 Miten työttömien nuorten itsetuntoa voisi parantaa

”No se et niitä tsempataan ja autetaan hakeen niitä töitä niinku mulle tehtiin.”

-Jere

Haastatellut nuoret esittivät työttömien nuorten itsetunnon tueksi paljon jo käytössä olevia metodeja ja palveluita. Tekemään pääseminen oli päällimmäinen nuorten ehdottamista tukitoimista, työharjoittelujen ja koulutuksen arveltiin aktivoivan työttömiä nuoria ja lisäävän heidän itsetuntoaan. Maria kertoi oman mielipiteensä seuraavasti:

”Työharjoittelulla, että pääsee kokeileen, että jos sitä kautta voi saadaki työpaikkoja. Ei sillä ainakaan parane et joutuu istumaan kotona tekemättä mitään, tulee vaan enemmän se tunne ettei kelpaa mihinkään. Aktivointia.”

Myös työ – ja elinkeinoministeriö on samaa mieltä nuorten aktivoinnista. Vuonna 2010 lähtien on työttömille nuorille myönnetty Sanssi-kortteja joiden uskotaan lisäävän nuorten työllistymismahdollisuuksia muun muassa korttiin liittyvän palkkatuen mahdollisuuden johdosta. (Työ – ja elinkeinoministeriö, 2011). Arttu lähestyi kysymystä ammattikoulusta valmistuneen, mutta suoraan työttömäksi joutuneen nuoren näkökulmasta ja piti tärkeänä, että työttömäksi joutunut nuori pääsee pitämään yllä kou-

lussa oppimaansa ammattitaitoa, jotta se ei käytön puutteesta pääsisi ruostumaan ja että nuori ei menettäisi täten kilpailukykyään työmarkkinoilla.

”Tarjoomalla jotain koulutuksia ja ohjauksia.Ohjausta siihen omaan alaan ja omaan ammattiin, paremmin silä lailla, ettei tuu semmonen tunne, ettei osaa enää niitä asioita, mitä on koulussa oppinu.”

-Arttu

Jussi Onnismaa käsittelee kirjassaan Ohjaus -ja neuvontatyö työelämän paradokseja ja toteaa, että nykypäivän työelämässä jokaisen työntekijän on ikäänkuin oltava yksityisrittäjä, jonka tuote on on hän itse (Onnismaa,2007, 74). Vertaus on mielestäni varsin osuva ja kuvaa hyvin myös Artun puheenvuorosta huomattavissa olevaa huolta omasta pärjäämisestä tiukentuvan kilpailun työmarkkinoilla. Arttu kertoi haastattelun aikana myös saaneensa apua työnhakuun ja muihin hakuasioihin. Toimiessani ohjaajaharjoittelijana Nuorten Luotsissa ja kuultuani myös samansuuntaisia mielipiteitä muilta työvalmennuksen piirissä toimivilta henkilöiltä, on noussut ilmi huoli käytännönläheisessä työssä pärjäävien, mutta kirjallisissa ja teoreettisissa opinnoissa suuria haasteita kokevien nuorten pärjäämisestä koulu -ja työelämässä. Useisiin työpaikoihin esimerkiksi vaaditaan vapaamuotoinen kirjallinen hakemus eikä nuori, jolle kirjallinen ilmaisu tuottaa vaikeuksia välttämättä saa välitettyä optimaalista kuvaa omasta persoonastaan ja ammatillisesta osaamisestaan ilman tarvittavaa ohjausta.

”Se riippuu yksilökohtaisesti.Jotku vaatii onnistumisen kokemuksia ja semmosia, että tulee arvostetuksi ja jotku sit vaatii, että jotain kuria tai jotain tämmöstä. Vaikee yleistää, mutta työttömille, että ne saa tekemistä ja näkee sen arvon siinä ja ansaitsee jotain siitä, että rahat on vähän vähissä, että jos ei rahaa, niin jotain muuta sitten, että se (työtön nuori) näkee sen arvon siinä (työssä/tekemisessä).”

-Leevi

Yllä olevassa vastauksessa Leevi pureutuu vastauksessa melko syvälle työharjoittelussakin kohdattavaan ongelmaan, nimittäin siihen, että rahallinen korvaus, jonka nuori saa työstään on usein melko vaatimaton eikä välttämättä yksistään riitä motivoimaan nuorta. Ratkaisuksi tähän ongelmaan Leevi esittää arvostuksen antamista ja oman työn arvostamisen opettamista, molemmat taitoja, joiden välittämiseen tarvi-

taan ohjaajalta huomattava määrä ammattitaitoa. Myös Leevin vastaus käsittelee nuorten aktivoimista, millä onkin suuri merkitys syrjäytymisen ehkäisyssä. Vaikka nuoret eivät aina työharjoitteluista saisikaan kovin suurta rahallista palkkiota, voivat immateriaaliset, elämänlaatua parantavat tekijät, kuten päivärytmiin pääseminen ja uudet sosiaaliset kontaktit ja verkostoituminen, kompensoida tätä seikkaa.

8.Lopuksi

Tekemästani selvityksestä käy ilmi, että haastatteleman nuoret pitävät itsetuntoa tärkeänä tekijänä elämässään ja he osaavat myös arvioida mitkä tekijät vaikuttavat heidän itsetuntoonsa. Haastatellut nuoret pitivät tärkeimpinä itsetuntoon vaikuttavina tekijöinä onnistumisen kokemuksia, toverisuhteita ja tekemisistään saatua palautetta. Nuorten Luotsi-hankkeen toiminnassa nuoret arvioivat itsetuntoon vaikuttaviksi tekijöiksi mukavan yleisen ilmapiirin sekä ohjaajien ammattitaidon. Työttömien nuorten itsetuntoon he uskoivat pystyttävän vaikuttamaan koulutuksilla, ammattitaidon ylläpitämisellä sekä aktivoimisella. Mielestäni selvitykseni vastaa hyvin lähtökohtanaan olleeseen kysymyksenasetteluun.

Uskon selvityksestäni olevan hyötyä Nuorten Luotsi-hankkeen toimijoille sekä heidän yhteistyökumppaneilleen. En usko selvitykseni olevan yleistettävissä koskemaan Nuorten Luotsin ulkopuolista työpajatoimintaa tai nuorisotyötä yleisesti, mutta se voi mielestäni antaa näkökulmia työvalmennuksen ja muun työpajatoiminnan laadullisen kehittämisen mahdollisiin painopisteisiin. Erityisesti selvitykseni tuloksista mieleen nousseet kysymykset : *mistä muodostuu työpajan hyvä ilmapiiri?* ja *minkälaisia ominaisuuksia hyvä työpajaohjaaja tarvitsee?* olisivat mielestäni mielenkiintoisia jatkotutkimuksen aiheita.

Erityisen mielekästä opinnäytetyön tekemisessä oli mielestäni erilaisten sosiaali -ja kasvatopsykologian teorioiden sisältöjen heijastuminen nuorten haastatteluissa antamissa vastauksissa. Koen opinnäytetyön tekemisen tukeneen ammatillista kasvua ja antaneen varmuutta suunnitelmilleni tulevaisuudessa täydentää nuorisotyön osaamistani psykologian opinnoilla.

Selvitykseni antaa viitteitä siitä, että työpajatoiminta voi antaa nuorille mahdollisuuden vahvistaa itsetuntoaan arvostuksen, aktivoinnin ja onnistumisen kokemusten kautta. Mielestäni huomioitavaa on myös se, että haastattelemanuoret eivät ker- taakaan maininneet vastauksissaan materiaalisia asioita vaikuttimina itsetuntoonsa, vaan tärkeimmäksi koetut tekijät olivat kanssaihminen välittäminen, ohjaus ja kannustus. Toivon, että selvitykseni avaisi alalla työskenteleville toimijoille pienen ik- kunan eräiden työpajanuorten ajatuksiin itsetunnosta ja kuinka sitä voitaisiin työpaja- toiminnassa vahvistaa.

LÄHTEET

Kortteinen Matti, Tuomikoski Hannu, Työtön- Tutkimus pitkäaikaistyöttömien selviyty- misestä, Kustannusosakeyhtiö Tammi Hämeenlinna 1998

Tony Dunderfelt, Elämänkaaripsykologia, 2006, WSOY Helsinki

Keltinkangas-Järvinen Liisa, Hyvä itsetunto, WSOY Juva 1994

Aho Sirkku, Lapsen minäkäsitys ja itsetunto, Oy Edita ab Helsinki 1996

Kalliopuska Mirja, Itsetunto, Tammer-Linkki oy Tampere 1984

Hoikkala Tommi, Sell Anna, Aaltonen Kimmo, Nuorisotyötä on tehtävä : menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet, Hakapaino Helsinki 2007

Hämeenlinnan seudun työvalmennus-säätiö Luotsi, toimintakertomus 2009

Salmela Marjut, Muuramen työpajan toiminnan vaikutus työllistymiseen, Elämänhal- lintaan ja sosiaalisiin taitoihin, Jyväskylän ammattikorkeakoulu Jyväskylä 2008

Korpela Jenni, ”Kyllähän täällä tehdään kaikenlaista laidasta laitaan...”
Nuorten työpajatoiminta ja oppiminen työpajoilla työharjoittelijoiden kokemana,
Helsingin yliopisto Helsinki 2009

Sneck Mirka, Mitä työpajan jälkeen? : nuorten kokemukset työpajatoiminnasta ja sen merkityksestä koulutus- ja työuralle, Jyväskylän yliopisto Jyväskylä 2000

Nuorisotutkimus 2/2002 Yliopistopaino Helsinki 2002

Nivala Elina, Saastamoinen Mikko Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheen- vuoroja, Yliopistopaino Helsinki 2001

Hirsijärvi Sirkka, Remes Pirkko, Sajavaara Paula, Tutki ja kirjoita, Kustannusosakeyh- tiö Tammi Keuruu 2007

Vehkalahti Pertti (toim.), Nurmi Jari-Erik, Ahonen Timo, Lyytinen Heikki, Lyytinen Paula, Pulkkinen Lea, Ruoppila Isto, Ihmisen psykologinen kehitys, WSOY Jyväskylä 2008

Lehtinen Erno, Kuusinen Jorma, Vauras Marja, Kasvatuspsykologia, WSOY Helsinki 2007

Houni Pia, Suurpää Leena, Kuvassa nuoret, Vammalan kirjapaino Oy Vammala 1998

Onnismaa Jussi, Ohjaus - ja neuvontatyö - Aikaa, huomiota ja kunnioitusta, Gaudeamus Helsinki 2007

VERKKOLÄHTEET

Baumeister Ron, Psychological Review, 1995, Vol. 103, No. 1. Viitattu 27.10.2011
[fathersforlife.org/doc/Should School Try to Boost Self Esteem.doc](http://fathersforlife.org/doc/Should_School_Try_to_Boost_Self_Esteem.doc)

Kuittinen Noora, Viita Marika, Itsearviointin merkitys oppilaan minäkäsityksen ja itsetunnon kannalta - Alkuopettajien – ja oppilaiden käsityksiä itsearviointista, 2009. Viitattu 5.11.2011

<http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu03951.pdf>

Saukkonen Sakari, Korkeakouluopinnot Suomessa – tutkinto valmiiksi ja töihin, 2011. Viitattu 17.10.2011

<http://ktl.jyu.fi/ktl/evokes/teema/arkisto/sakaris>

Työpajatieto, työpajatoiminnan historia, 2011. Viitattu 17.10.2011

http://www.tyopajatieto.fi/tyopajatieto/mika_on_tyopaja/tyopajatoiminnan_historia

Valtakunnallinen työpajayhdistys, mikä on tpy?, 2011. Viitattu 17.10.2011

http://www.tpy.fi/mika_on_tpy/

Pikkarainen Eetu, 2010, Oulun yliopisto, Pedagogisen toiminnan teoria. Viitattu 18.10.2011

<https://wiki oulu.fi/display/ktpk/Pedagogisen+toiminnan+teoria>

Valtakunnallinen työpajayhdistys 2011, sosiaalisen työllistämisen toimiala. Viitattu 18.10.2011

http://www.tpy.fi/tyopajapalvelut/sosiaalisen_tyollistamisen_toimi/

Harrikari Timo, Nuorison kuva mediassa – tutkijan näkökulma, 2010. Viitattu 20.10.2011

<http://www.slideshare.net/Mediakasvatusseura/harrikari-nuoret-jamedia160910>

Helsingin Sanomat, Opetusministeri huolissaan-koulutus periytyy vahvasti,2011.Viitattu 20.10.2011

<http://www.hs.fi/politiikka/artikkeli/Opetusministeri+huolissaan+Koulutus+periytyy+vahvasti+/1135269031363>

Merriam-Webster,2011, Proletariat. Viitattu 20.10.2011

<http://www.merriam-webster.com/dictionary/proletariat>

Peltokoski, 2009, Prekariaatti haastaa poliitikkojen ja ay-liikkeen vanhan ajattelun. Viitattu 20.10.2011

www.hs.fi/paakirjoitus/artikkeli/Prekariaatti+haastaa+poliitikkojen+ja+ay-liikkeen+vanhan+ajattelun/1135245784533

Pohjantammi ismo, 2007, Ylisukupolvinen työttömyys nuorten pajoilla. Viitattu 20.10.2011

<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/tyopaja.pdf>

Steen Francis, 2011, UCLA, Theory of mind. Viitattu 21.10.2011

<http://cogweb.ucla.edu/CogSci/ToMM.html>

M. Brent Donnellan,Kali H. Trzesniewski,Richard W. Robins,Terrie E. Moffitt,

Avshalom Caspi,Psychological science, Low Self-Esteem Is Related to Aggression, Antisocial Behavior, and Delinquency, 2005. Viitattu 24.10.2011

<http://persweb.wabash.edu/facstaff/hortonr/articles%20for%20class/donnellan%20low%20se%20and%20aggression.pdf>

Tossavainen Pekka, Tilastokeskus, 2011, Nuorisotyöttömyys. Viitattu 23.10.2011

<http://www.stat.fi/tup/verkkokoulu/data/tvt/05/02/index.html>

Eteläsuomen sanomat, 2011, Työ ja tekijä eivät kohta työmarkkinoilla. Viitattu 25.10.2011

<http://www.ess.fi/?article=328835>

Minna Autio & Kirsi Eräranta & Sami Myllyniemi,Polarisoituva nuoruus?Nuorten elinolot vuosikirja 2008, 2008. Viitattu 25.10.2011

<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/polarisoituvanuoruus.pdf>

ELY-keskus,Työllisyyskatsaus Häme, 2011. Viitattu 25.10.2011

<http://www.ely->

[keskus.fi/fi/ELYkeskukset/HameenELY/Tyovoimajatyollisyys/Documents/Tyollisyyska
tsaus_HameELY_huhti11.pdf](http://www.ely-keskus.fi/fi/ELYkeskukset/HameenELY/Tyovoimajatyollisyys/Documents/Tyollisyyska
tsaus_HameELY_huhti11.pdf)

Nyyti ry, Itsetunto kohdalleen, 2011. Viitattu 26.10.2011

[http://www.nyyti.fi/palvelut/elamantaitokurssi/opi-elamantaitoa/itsetunto-ja-ajatusten-
muuttaminen/](http://www.nyyti.fi/palvelut/elamantaitokurssi/opi-elamantaitoa/itsetunto-ja-ajatusten-
muuttaminen/)

Helsingin yliopisto, avoin yliopisto Henri Tajfel 1919-1982, 2009. Viitattu 29.10.2011

<http://www.avoin.helsinki.fi/oppimateriaalit/sosiaalipsykologia/tajfel.htm>

Työ ja elinkeinoministeriö, Nuoria aktivoidaan työllistymään sanssi-kortilla ja palkka-
tuella, 2011. Viitattu 20.11.2011

http://www.tem.fi/index.phtml?101881_m=99058&s=4265

LIITTEET

Liite 1.

Haastattelurunko

kysymykset:

Taustatiedot:

Ikä

Sukupuoli

Koulutus

Mitä kautta tullut mukaan Luotsin toimintaan/millä asenteella

mitä itsetunto sinusta tarkoittaa?

mitä merkitystä itsetunnolla sinulle on?

mitkä asiat vaikuttavat mielestäsi itsetuntoon?

millainen on sinusta henkilö jolla on hyvä itsetunto?

miten työttömien nuorten itsetuntoa voisi mielestäsi parantaa?

Mitkä asiat Nuorten Luotsissa vaikuttavat itsetuntoon?

Mitä muuta Nuorten Luotsissa voitaisiin tehdä nuorten itsetunnon vahvistamiseksi?

Millaiseksi koet oman itsetuntosi?

Miksi hyvä?

Miksi huono?

millainen on sinusta henkilö jolla on hyvä itsetunto?